Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областен комитета а Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета а орган

КIиранди
28
июль
1957 шу
№ 9 (2124)
Мах 20 кеп.

Сихде цIенош делга

Культ личности йолча хана толхаяь хинна Ленина къамий политика, ССКП ХХ-ча съездо яьча решенеша юха нийсяьй. Къамий политикан хьакъехь партен ХХ-ча съездо яьча решенеша йоах:

— Партес ший къамий политика лела а яьй лелаеш а я, Ленина хьехамо яххача тайпара. Цо йоах, социализмо къамашта юкъера эргалонаш дIа ца яхарал совнах, хIара къаманна юкъерча дерригача гIулакхий лоархIам а беш, шедолча къамани, халкъани боахам а культура а масса йолча оагIорахь дегIа йоалае, тоае еза. Партес ше дIахо бу болх, мамогга цу деррigача гIулакхий лоархIам беш бе беза.

ССКП ЦК-си советски правительствоси, партен ХХ-ча съезда решенеш кхоачашъеш, Нохч-ГIалгIай АССР юхаоттаяьй, цу къамий боахами, культураи мамогга, масса оагIорахь лакхъе, тоае йиш хилийта.

Укх шерарча плано лийрхIачул совх, шоай даьй мехка цIабаьхка дукха нохчийи, гIалгIайи ба. Царех цхьабараш, Iаьдалгара ссуда а йица, шоашта цIенош деш боахк, касттта тIадоагIаш Iа долга кхета а деш, шоллагIа бараш Iаьдалгара цIеношта ссуда хьа а ийца, цIенош а кхы хIама а ца деш, ахча харцах: а ухийташ лелаш ба. Цу шоллагIа бараша леладеча харцахьарча гIулакхех царна а, цар дезала а, мехка а зеи зулами мара беркат даргдац.

Касста тIа доагIаш Iа-шелал я. Ханнахьа цIенош а ца дича, кхы шоашта Iана тIехьа эшача хIаман йоакхо а ца йича, шоаш а шоай дезал а шелала а лазараshта а кIал бутаргба цар. Цох царна меттал, кхыча наха а лазараши, водари хул. Цул совх Iаьдалаи мехкаи хьалхашка шоаех бола тешам а боабу цу наха. Из кхетадарца эггар хьалха районний кулгалхой а шевола саг а декхарийла ба, Iаьдало цIеношта денна ссуда харцахь доа а ца дейташ, цу нахага цIенош дейта.

Цхьабола боккхий нах а истий а, шоай кулгашца шоашта цIенош а кхы эшаш дола хIама а де, низ дIа ца кхоачаш ба. Цу наха балхий беш а, кхы дола новкъостал деш а, гIо де деза массане а. Иштта новкъостал даь а, деш а моттигаш дукха я, нах барт тейна а цхьоагIо йолаш а бахача юрташка, районашка, кулгалхой дика болча районашка, юрташка.

Цхьайолча юрташка, юрта советашка а планаш увттаеча организацешка а, хоаттам боацаш, цхьаболча наха шоашта хеттача метте цIенош деш моттигаш я. Из хIама мегарг долаш дац. Цу гIулакхо, юрташ, планашца, хозача порядкаца тоаелга дохаду. Вай мехка мегиргдац планаца, порядкаца доаца хIама.

ХIанз укх сахьте мехка низ дIакхачац, Iалаьмате дуккха де дезача цIеношта мел эшаш дола хIама, цIенош дерашта дIадала. Цудухьа беррига низ тIабахийта беза беда кирпишк йира а, моттигашкара хьу а, кхы гIишлонашта эша хIамаш а Iалаш йира а. Моттигашка Iалашде йиш йоацача хIамашта Iаьдало новкъостал дергда.

Партен обкомо, оргкомитето яьча решенеша шейолча районийи машино-тракторни станцейи, совхозийи колхозийи, фабрикийи, заводийи, кхы йолча предприятейи кулгалхой декхарийла баьб, цIенош деш боахкача нохчашта, гIалгIашта мамогга, масса а тайпара новкъостал долда аьнна, ноябр беттара хьалхара ди хьатIакхачалехь беррига а нах цIенош даь баргболаш. Цу кулгалхоша цхьаккха хIама новкъа ца доалийташ, цIенош дечарга ханнахьа ссуда дIакхачийта деза. ГIишлонашта эшаш йола хIама хьатIая автомашинаш, говр-ворда, фургон, кхы йола транспорт луш, мамогга цIенош деш боахкача наха новкъостал де декхарийла ба уж.

Цхьаннел шиъ теннав, шиннел кхоъ теннав яхаш, кица да вай наьха. Цу кицагара хьаькъал эцарца, гIишлоний бригадаш вIашагI а ехка къахьийгача, цIенош дара болх дуккха а сихах диках чакхбаргба, хIана аьлча цIенош деча дукха оатхалаш а говзалаш а еза, дуккха нах вIашагIкхийтача дуккха оатхалаш а говзалаш вIашагIкхет, болх овсарех а лел. Уж, гIишлоний бригадаш вIашагIйохкара а, царна эшаш йола оатхалаш Iалашъяра а, новкъостал де декхарийла ба лакхе вай бийца беррига а кулгалхой.

Респотребсоюз (нов. Стерленко) декхарийла я, цIенош деча наха Iаьдалгара эшаш йола хIамаш шифер, хьастамаш, кизгаш, кхыдараш ханнахьа районашка, гIишлонаш ерашка дIакхачийта.

Из беррига а болх бе беза городашта, районашта, юрташта, совхозашта, колхозашта, промышленни предприятешта гIишлоний бригадашта, цIенош дерашта, масса нена а юкъе социалистически яхь а оттаяь, цIенош дара болх ханал хьалхах а диках а чакхбаккхара.

Шоай даьй мехка цIабаьхкача нохчашта, гIалгIашта Iаьдало шийна мамогга новъостал ду, царга цIенош а дейта уж паргIата баха гIерташ. Цхьабола кулгалхой шоаш де декхарийла бола гIо цу гIулакхга деш бац. Цу тайпара цIенош деча наха шоаш де декхарийла бола новкъостал, гIо ца деш болча кулгалхой хьакъехь, кхы цу гIулакхга новкъа дола хIамаш дувцаш, письмош, заметкаш «Сердало» газета редакцега еча, уж новкъарлонаш дIайоахаш новкъостал дергда редакцес.

Силос йоллалга мела леладе йиш яц

МагIалбикерча колхозашка силос йоллалга во вIаьштIехьа даьккха, мела лел. Калинина цIерах йолча юртабоахаман артеле июнь беттехь а силос йолла йолаяьй. Артела председатело новкъ. Шкарапутас ше кулгал ду силос йоллара гIулакха. Мержоев Тепсех бригадир а веш, цIабаьхкача гIалгIаех вIаьшагI теха ше къаьстта бригада яр. Долакоарча МТС-с колхоза эшаш йола машинаш елар. ГIулакх доладелар. Колхозникаша диъ диннахь 500 тонн совх силос еллар. 100—125 тонн йода кIоаг дизза цхьа ди ца доадеш, трактораца теIа а еш, силосах хьалбизар. Силос йоккхача комбайна машиниста Голубовский Николайс, трактористa Стриха Владимира, иштта колхозникаша Боков Мусас, Галаев Султана, Гарданов Iаьлас, кхыбараша а шоай норма шозза дукхах кхоачаш йора.

— ХIанз-м вай хьайбаш доакъар долаш хургда,— яхаш гIадбахабар хьайбаш леладераш.

Сов хьалха хиннадар цар гIадбахар. Председатель догшийла леладе ваьлар силос йоллара болх, цу лоархIамерча гIулакха тIара дIавирзавар из. Из бахьан долаш цул тIехьах 350 тонн силос йоллаш 15 ди даьккхар. Укх тIехьарча деношка цхьаккха хIама а дац колхоза. Кхы диках латтац силоса гIулакх Ленина цIерах йолча колхозе а (председатель новкъ. Габанов). Цига пхи эзар тонн силос йоллаезача 795 тонн мара еллаяц. Хрущева цIерах йолча колхозе хIанз а силос йолла болабеннабац.

Силахьбоккхача Октябра 40 шу дизара сийна тIалаьцача декхарашта юкъе аьннадар: «ХIара Iатта 8—10 тонн, хIара устагIанна 2—3 центнер силос кийчъергъя» аьнна.

ГIулакх латт болх вIаьштатIехьа баккхарах, юрта боахаман артелей кулгалхой а колхозникий а инициатива йолаярах.

Афганистана паччахь Советски Союзе хилар

Бакура дIавахар

Баку. (ТАСС). Бакура Крыме вахар Афганистана паччахь Цун Возал Мухьаммед Захир шах.

Афгански паччахьалкхен кертерчунца дIабахар из накъавоахараш Премьер—Министра заместитель а Афганистана кхыча мехкашцара гIулакхий. Министр а вола Цун Лакхале Сардар Мухьммед Наим а кхыбола Афганистана паччахьалкхен деятелаш а.

Царца Бакура дIабахар Афганистана паччахь накъавоахараш СССР-а Министрий Совета Председатела заместитель вола А. Н. Косыгин, СССР-а Лакхерча Совета Президиума Председатела заместитель вола М. П. Тарасов, СССР-а кхыча мехкашцара гIулакхий Министра заместитель вола А. В. Захаров, СССР-а Афганистане посол вола М. В. Дегтярь, эскара генерал И. В. Тюленев, СССР-а МИД Юкъерча Малхбоалехьан отдела заведующи вола А. П. Павлов, СССР-а МИД Протокольни отдела заведующи вола К. А. Кочетков.

Афганистанеи, Советски Союзеи, Азербайджански ССР-еи паччахьалкхенна байракхашцеи Афганистана паччахьа ший штандартацеи кийчъяьча Бакински аэродроме хьаьший накъабаьхар Азербайджански ССР-а Лакхерча Совета Президиума Председатель волча С. Г. Рагимовс, Азербайджански ССР-а Лакхерча Совета Президиума член волча И. Д. Мустафаевс, Азербайджански ССР-а совнархоза Председатель волча С. А. Оруджевс, Азербайджански ССР-а Лакхерча Совета Президиума секретарь волча С. М. Джафаровс, Азербайджански ССР-а министраша, эскара командовани викалаша, Кавказа бусулба дина управлени председатель волча Шейх-уль-Ислам Хаким-Заде Шейх Мовсумас, гIалан къахьегамхой дуккхача викалаша.

Азербайджански ССР-н Лакхерча Совета Председатель волча М. А. Ибрагимовс Афганистана паччахь Мухьаммед Захир шах а масса афгански хьаьший а дикача наькътIа, могаш-маьрша, ираз долаш хилар лов шийна, аьлар.

Афганистана паччахьо ший къамаьлаца аьлар:

— Бакура се дIавахалехь, са безам ба укх хозача гIали чу хиларах а сайна укх наькъо дика гIулакхаш бIарга дойтарах а се гIозвалар дIахайта. Дегачура баркал оал аз се тIаэцара. Баку сона бIаргаейнача белгалонаша хьахьокх укхаз промышленни низ дегIабар Iалама рузкъанца а шун лаьтан хозалца а тIехдика цхьан товш, хилар. Азербайджане а Баку а баха нах доккхий толамаш долаш ба. Азербайджански халкъа карагIдаьннад Iалама совгIаташ боламе даха а, ший мел бола низ — говзал гучаяккха а, хIамаш хьаеш дола низаш дегIакхувлара доккхий толамаш даха а. Цо дика хетар даьд шун доттагIашта, азербайджански халкъа берригача доттагIашта.

Аз моаршал лу азербайджански халкъага уж толамаш дахарах, ший мехка прогрессивни наькъа тIа кхы а цо коталонаш яхар а лов сона. Из моаршал Советски Союза халкъашта а, царна юкъе Азербайджански халкъа а, сатеми иразы хилар ловш долча са халкъа дегачура а цIенача уйлашца а доагIаш да. Цунца лу аз сай дегачура моаршал азербайджански халкъа а, Баку бахача наха а, хIаьта оаш сайна даьча хьаьша тIаэцара баркал оал аз, шоана дика мел дар хилар а лов сона.

Соче вIашагIкхетар.

Сочи. (ТАСС). Крыме водаш вола Афганистана паччахь Мухьаммед Захир шах ше накъавоахарашца Соче кхаьчар.

Адлерски аэродроме везача хьаьшан духьал бахар Краснодарски краян къахьегамхой депутатий Совета исполкома председатель вола Б. Ф. Петухов, Сочински къахьегамхой депутатий горсовета исполкома председатель вола А. Н. Быков, Краян а гIалан а Советий депутаташ, Сочи, Хосты, Адлера юкъарлен викалаш, цигача салоIараш.

Сочински къахьегамхой депутатий горсовета исполкома председатель волча А. Н. Быковс Афганистана паччахьага дIайха моаршал хьаттар хIаьта курорта-сIалийга Сочега хьажа а вийхар.

СССР-а унахцIено лораю Министерстван санаторе Сочински горсовета исполкома председатела везача хьаьша сийна шу оттадир.

УКРАИНЕ

Евпатори. (ТАСС). спец. корр.). ГIалан улицашка гIолла Афганистана, Советски Союза, Украински ССР-а байракхаш я, доккхача къаьга цIеча кIадашта пушту, фарси, эрсий, украински меттала йоашош да: «Марша доагIалда!», «Моаршал хилда лоаллахарча паччахьалкхений — Советски Союзеи Афганистанеи — халкъий доттагIала!».

Евпатори венача Афганистана паччахьан а из накъавоахараштa а духьал бахар Украински ССР-а Лакхерча Совета Президиума Председатель вола С. А. Ковпак, УССР-а кхыча мехкашцара гIулакхий министр вола Л. Ф. Панамарчук, Крымски къахьегамхой депутатий областан исполкома председатель вола И. М. Филиппов, Черноморски флота командующи заместитель вола вице-адмирал С. Е. Уурсин, Евпаторийски горсовета исполкома председатель вола В. И. Горелышев кхыбараш а. С. А. Ковпакас моаршал хоатт Афганистана паччахьага из Украине кхачарах. Ц. В. Мухьаммед Захир шахо чIоагIа баркал оал ше дика тIаэцарах.

Аэродромера гIали чу кхаччалца болча наькъ тIа Евпатори бахача наха а курорте салоIачар а моаршал хеттар хьаьшашка.

Сурта тIа: Первомайски районерча Алхасте яхача юрта вежараша Зангиев Хьасанеи, морозеи, Исраилеи керда хьалду цIенош.

И. ПЛИЕВА фото.

Сийлахь-боккхача Октябра 40-шу дизара накъадолхаш

Нохч-ГIалгIай мехка нефтяникаша ворхI бетта план кхоачашъяьй

Нохч-ГIалгIай совнархоза мехкадаьтта а газ а доккхача промышленностан промыслай управленен коллективаша къахьегама котало яьккхай. Селхан, 25-ча июле, мехкадаьтта а газ а даккхара ворхI бетта йоагIа паччахьалкхен план кхоачаш йир цар. Къахьегамах баьнна пайда баккха аьнначул дукхах ба. Мехкадаьтта доккхаш дIабахийта мах лохбарах паччахьалкхенна 5 млн. гаргга сом кходаьд.

Ахшера ерригача управлене гIолла эксплуатаци эца йолаяьй бурув детташ хинна 32 скважина, болх ца беш хиннарех—20 скважина. «Октябрьнефтан» а «Малгобекнефтан» а нефтяникаша болх ца беш йола скважинаш йолаялийтара шера йоагIа план хIанзехь а кхоачашъяьй.

Управленен промыслашка яь чакхъяьккхай 1.000 геолого-технически мероприятеш, эксплуатацен шоллагI методаш шеръяра белхаш дIаходихьар. Уж дерригаш леладар бахьан долаш 200 эзар совх тонн «Iаьржа дошув даьккхад».

«Октябрьнефтани» «Малгобекнефтани» промыслай болхлой яхьан юкъе дукхах дола хьокхамаш да. Октябрьски районa нефтяникаша хIанззехь а август бетта лоархIамах массехк эзар тонн коача доагам даьккхад.

Силос чу йоллар кхоачашъяьй

Октябран хьалхарча со[ци]алистически яхьа юкъе дизза дакъа а лоацаш, Наурерча районa «Октябра 12 шу дизар» яхача юртабоахаман артела силос чуйоллара план кхоачашъя яьккхай 25-ча июле.

2.000 тонна меттел 2.070 тонн моша доакъар чуделлад. Цар социалистически декхарах тIаийцача тайпара, цунах хул хIара Iатта итт-итт тонна.

Хьайбашкара йоаха продукташ яхар хаьдда лакх а деш, колхозникаша чIоагIдаьд планал совх кхы а 2.000 тонн силос йолла.

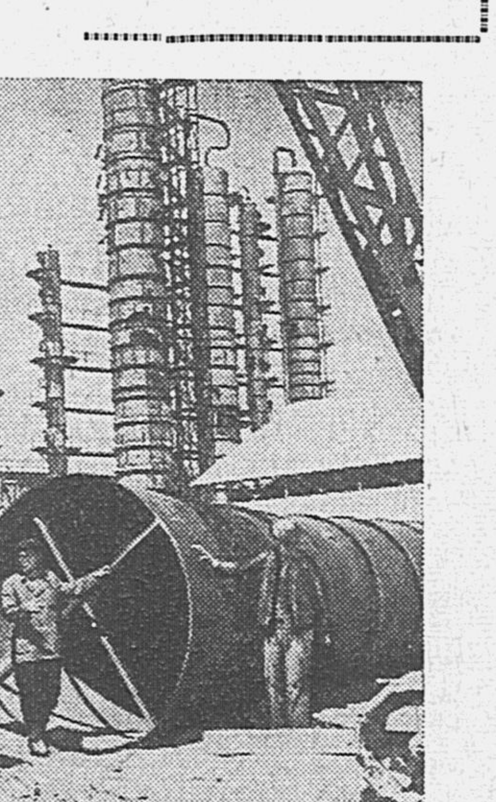
Советски Союзе гIолла

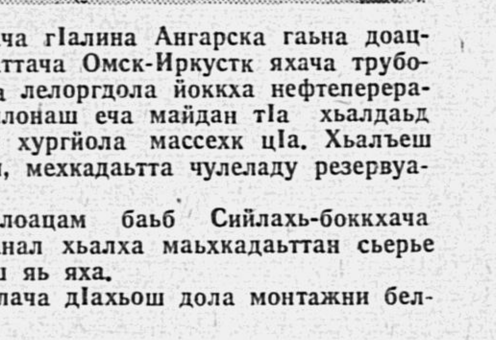
КЪИЛБСЕДА-КАЗАХСТАНА ОБЛАСТЬ. 1956-ча шера март бетта Петропавловске еча гIишлонашка балха баьхкар Молдавера а Украинера а дуккха а кагийрхой. Укхаза кагийча наха а мехкараша а плотникий а, каменшикий а, штукатурий а, монтажникий а говзал Iомайир.

Житомирски областера венача Ганоль Владимира кхемаца Iомайир плотника а каменшика а говзал. ХIара бетта производственни программа 200 процентага кхаччалца кхоачашъ еш йолча бригадана кулгал деш ва из. Асфальтобетонни завод юллача болх беш я хIанз из бригада.

СУРТА ТIА: кагийрхой бригадан бригадир Ганоль Владимир.

В. Сутулова сурт. ТАСС-а фотохроника.

ИРКУТСКИ ОБЛАСТ. Къонача гIалина Ангарска гаьна доацаш дIахьош да хIанз юллаш латтача Омск-Иркустк яхача трубопроводе гIолла хьауха мехкдаьтта лелоргдола йоккха нефтеперерaботывающи завод. Йоккхача гIишлонаш еча майдан тIа хьалдаьд нефтеперерабатывающи агрегаташ хургйола массехк цIа. Хьалъеш я трубопроводаш, йIовхохувцараш, мехкадаьтта чуледаду резервуараш.

Мантажникий коллективо тIелоацам баьб Сийлахь-боккхача Октябра 40 шу дизара сийна ханал хьалха маьхкадаьттан сьерье хьайъергйола резервуарни паркаш яь яха.

СУРТА ТIА: керда завод юллача дIахьош дола монтажни белхаш.

Хий кхашка дода

КЗЫЛ - ОРДА. (ТАСС). Кзыл — Ордински гидроузел хIанз а хьалъяь яьннаяц, дале а август бетта денз керттерча сооруженера хий дуккхача колхозашка дIаух. ДIайийна хIамаш дийньеш йола тIоадал лу цо сомий бешамаштеи, огородаштеи, дуга кхаштеи, фермаштеи.

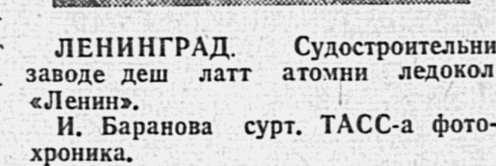
Гидроузел хьалъераша белхаш сихдаьд. Итташа экскаваторашеи бульдозерашеи керттерча канала аьттехьара га дIаьхду. Июль бетта юххе хий гIоргда цу чу гIолла. Гидросооруженен хьалхара дакъа доладаларо 150 эзар гектар лаьттан тIа хиш доахкийтаргда.

Хакасскан аьшка руда хьалхара эшелонаш

Красноярск. (ТАСС). аьшка рудни промышленноста хьалхара предприяти Абазински рудник болх бе йолаеннай. Кузнецкерча металлургашта дIаяхьийтай хьалхара ши эшелон тоадаь руда.

ДIадахача бIаь шерашка хьайиллача Абакински аьшка руда доаллача йIаьхийча моттиге хьайиллай керда предприяти. Революци хилалехьа цига болх беш хинна кустарни аьшк хьаду завод. ХIанз цу «Абакански Благодать» яхача лоам кIал йиллай руда тоаду йоккха фабрика а кхытайпара дуккха а производственни объекташ а, йоккха горнякий юрт а. Руднике ерригa керда техника я, хьадоккха руда лаьттан тIера доккхаш да.

ЛЕНИНГРАД. Судостроительни заводе деш латт атомни ледокол «Ленин».

И. Баранова сурт. ТАСС-а фотохроника.

ССКП обкоме

ССКП Обкома бюрос Гумсен районерча колхозашеи (силос йоллара план кхоачашъяьй 32 проц.), Надтеречни совхозеи (46,9 проц.) силос йоллара болх дика дIахьолга белгал а доккхаш, гучадаьккхар республикан дуккхача районашка, колхозашка совхозашка доакъарашта силос йоллара гIулакха долаш дола лоархIамера кхоачамбоацараш. Къаьстта доакъарашта силос йоллара гIулакх ледара дIахьо Шолжа-ГIали, Каргалински, Сунженски, Хьалха-Мартан, Шелковски, Шалински районашкарча колхозаша а, Предгорни, № 1 йолча шурий, хьаьс-сомий-шурий, Старо-Юртовски, Назрановски совхозаша а. Горячеисточненски Ворошиловски совховзаша цхьаккха а тонн доакъара силос еллаяц.

Силос йоллара гIулакх ладара латтара бахьан да дуккхача МТС-ша а совхозаша а силос чуерзаеча техниках овсарал а йолаш пайда ца эцар, шин сменах болх бергболаш комбайний агрегаташ кадрашца Iалаш ца яр, силосни комбайнаш транспортаца Iалаш ца яра бахьаница сейца латталга, шоаш мухь боассоргболаш дола цхаралашца кийч ца еши борташ лакх ца еши машинаш йолга.

Силос йоллара гIулакха цу тайпарара хьем хулга латташ да цу чIоагIа маIан долаш долча гIулакха юрта боахамеи совхозийи управленеша а, иштта дуккхача партен райкомаша а райисполкомаша а ладара кулгал деш хиларах.

ССКП обкома лерхI республикан партини организацениз, касттача хана силос а кхы тайпарара а доакъар кечдара гIулакха тIехьабасар дIадаккхарна тIаберзабе безаш хилар. Юрта боахама а (н. н. Русин, Мельгунов) совхозий а (н. н. Беленко, Скибо) управленеш декхарийла я колхозий а, совхозий а, МТС-ий а белхашта кулгал дара гIулакх тоаде, хIаьта МТС-ийи, совхозийи, колхозийи кулгалхой юкъара хьайбаш доакъарашца Iалаш дарах йола бехктокхам эйдарна да дезар де а.

ССКП обкома бюрос декхарийла бир партен райкомий секретараш а райисполкомий председателаш а доакъараш кийчдеча балхаш деш болча колхозникашта а, МТС-ийи совохийи болхалошта а юкъе беш бола политически болх лакхабаккхара де дезаш дар де, силос а кхы дола доакъар а кийчдара план ший ханнахьа кхоачашъелга вIашагIдолла.

ХIара колхоз а совхоз а декхарийла я силос йоллара чIоагIдаь дола график хила, силос йоллара хIара деннара заданеш чуерзаеча а хьажкIиш чуерзаеча а комбайнашта дIакхоачаяь, силос лаьттах йоллилга дIадахьа. Силос йоллара балха юкъе оза еза ерригa а силос чуерзаю а хьажкIаш чуерзаю а комбайнаш, хIаьта мел эша юха, тояь йола, ялат чудерзаду комбайнаш, царех лаккхарча овсаралца пайда а эцаш. Еррига а силос чуерзаю агрегаташ цар ден бус 18—20 сахьат болх бергболаш комбайнерий а трактористий а шишша сменашца Iалашъяь хила еза. Силоса эша массаш дIа-юха лелош йола автомашинаш иштта водительски шин сменаца Iалашъяь хила еза, уж машинаш автоматически силос Iойоахаргйолаш цхаралашца тоае еза, цар борташ лакхъе еза, 10 ди далале чакхдаккха деза силосни сооруженешта ремонт яр а, уж хьалъяр а, зоотехникашка а агрономашка а гIолла силос йоллара дикал а, технологи а Iалашъярна чIоагIа контроль оттае еза, силоса сангараш юзилга кхаь денал дукхах дIахьолга ма хилийта.

Партен райкомаш декхарийла яьй хIара силос чуерзаеча а, хьажкIаш чуерзаеча а комбайна, е уж шоайла юхе болх беш яле хIара 2—3 комбайна районни партини а советски а активацара организатораш хьожаба, силос йоллача а доакъар кийчдеча а белхаш деш болчарна юкъе социалистически яхь йоаржае, социалистически яхы дIаяхьар а гойташ хIара денна бюллетенаш арахецилга Iалашде. Лакхара гойтамаш баьхача колхозашта а совхозашта а дIа-юха тела цIе Байракхаш телийла, хIаьта балха толамаш баьхача комбайнови йол хьокхачеи агрегаташта а шоферашта а вымпелаш телийла.

«Грозненский рабочий» яхача республикански газета тIа вIашагIдол шийна тIа, силос йоллача а гIожа доакъар кийчдеча а толамаш баьха колхозаш а, совхозаш, иштта трактористаш а, комбайнераш а, шофераш а тIа кхухьаргбола «Сийлен доска».

Нохч-ГIалгIай комсомола обкома пленуме

24-ча июле хиннай Нохч-ГIалгIай обкома комсомола пхелагIа пленум. Пленуме ювца оттаяьр цхьа вопрос яр, «Республикерча комсомольски организацена хьалхашка латта декхараш Нохч-ГIалгIай АССР юха оттаярца», яхаш. Цох йола доклад яьр вар обкома комсомола секретарь нов. Голубовский.

Доклад йисте яьлча къамаьл дир комсомольско - кагирхой бригадан кулгал деш волча Хьалха-Мартан районерча нов. Россаевс.

— Тха комсомольско-кагирхой бригада членаш 160—180 процент шоай балха нормаш кхоачаш еш ба, хIаьта хIанз оаха тIаийцад декхар — доаханна мел эша доакъар кийч а даь царна Iан коачам бе аьнна,— аьлар цо.

Къамаьл даьча обкома комсомола инструктор йолча нов. Муссаевас аьлар:

— Тахан вай вIашагIкхийттад республикерча комсомола балхах кхоачам боацараш а, цун толамаш дувца аьнна. Вай балхах эггара кхоачам боацар хетт сона, кхыча къамий кхалнаха нийсса говзалаш йолаш, дийша хургболаш нохчийи гIалгIайи кхалнаха юкъе беш бола болх чIоагIа ладара лелабар. ХIанз а къаьнара законаш леладеш ба вай цхьабола дезалаш, цу законаша харцахьарча наькъ тIа боах вай кагийрхой, царна деша а, сакъерда а йизза паргIато ца луш.

ТIехьа-Мартан райкома комсомола секретара н. Зацепинас дийцар шоай районе вIашагIъеххача комсомольско-кагийрхой звеноша дика болх бара хьакъехьа а, политико-хьехама болх цу районе лядара болга а.

Аланский МТС керттера инженер волча комсомольца Мамиловс аьлар:

— ДОСААФ-а болхи физкультурни болхи вай лакхбаь, лоархIаме лелабе беза, хIана аьлча кагийрхоша цунах чIоагIа сакъердам а пайда а эц. Уж балхаш ладара леладу вай республикан комсомольски организацес. Массавола кагийрхо декхарийла ва болх а ца беш харцахьа а лелаш, къахьегамхой сатем боабераште духьал ма-могга къовсам лоаттабе.

ДIахо къамаьл даьча обком комсомола секретара нов. Албогачиевси, Первомайски райкома комсомола секретара нов. Котиевси, нов. Шариповаси иштта кхы барашеи дийцар дукха комсомольцаш а комсомольци ха йола кагийрхойи болх а ца беш юкъарча пайдан къахьегама дакъа а ца лоацаш хилара хьакъехьа а царца беш бола культурно-хьехама болх лакхбе безалга а.

Пленума болх йисте боалаш къамаьл даьча обкома парте агитацени пропагандаи заведующен заместитель волча нов. Лагутинс комсомола болх лакхбара, тоабара доккхий декхараш оттадир.

Пленумо дийцачох соцам тIаийцар.

Жен дикагI дола тайпа тоалуш латт

Сийлахь - боккхача октябра 40 шу дизара сийна социалистически яхьаца шоаш даь тIалоацамаш кхоачашъдеш, доккхий толамаш даьхар Курчаловски районерча Сталина цIерах йолча колхозера шоашта юкъе дуккха а кагирхой а болаш болча жалеладархоша. ХIанз колхоза фермашка 14700 устагI ба, царха ворхI эзарнел дукхагI жий ба. Укх шера бIаьсти юккъера хьиспаца бIаь жийва 114 Iаьхар баьб. Яхьа лаьцачарна юкъе хьалха йода Сулейманова Хазбулатта бригада. Шоаш леладеча 789 жегара цар кхебаьб 1030 Iаьхар. 130 Iаьхар кхебаьб бIаь жийнагара, жалеладархой бригадаша новкъостий Сурхоеве,и Магомедовеи. ЧIоагIа къахьег жалеладархоша жен тайпаш тоадара гIулакха. Хьайбаях 80 процент ханзалехь диках долча тайпаях да.

К. ТААЕВ,
ВЛКСМ Курчаловски райкома секретарь.

Советски паччахьалкхен низ

1957-ча хьалхарча ах шера СССР-а халкъа боахам паччахьалкхен план кхоачашъярах СССР-а Министрий Советерча Центральни статистически управленен

ХОАМ

1957-ча хьалхарча ах шера промышленность, юртбоахам, транспорта капитальни гIишлонаш дегIаярах, болхлой а гIулакхерча наьха а дукхала лоархIам хувцабаларах, вахара хьал а культура а лакхъяларах дола бакъдараш ераш да.

I.

ПРОМЫШЛЕННОСТЕ ПРОДУКЦИ АРАХЕЦАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР.

ССКП XX-ча съезда Директивашка хьежжа, 1957-ча хьалхарча ах шера промышленносте продукци арахецар дикка лакхденнад. Промышленносте валовой продукци арахецара хьалхарча ах шера план СССР-е гIолла 104 процент кхоачаш яьй. ДIадахача хьалхарча ах шераца нийсйича промышленни продукци 10 процент дукхах арахийцай, царха хьалхарча квартале — 9 процент, шоллагIча квартале — 11 процент хецаш.

ДIадахача хьалхарча ах шераца нийсйича 1957-ча хьалхарча ах шера производстван кечалаш (группа «А») хьаяр 11 процент дегIаденад, хIаьта вахача эша предметаш хьадар 8 процент дегIаденад.

Ерригача союзни республикашка хьалхарча ах шера план тIеххкоачашъяьй. Производстван план кхоачашъярахи промышленностан валовой продукци дегIаярахи дола къаьст-къаьстача республикай хьокхамаш ераш да.

	1957-ча хьалхарча ах шерар план кхоачашъяра процент	1956-ча хьалхарча ах шераца нийсдар 1957-че хьалхарча ах шерар процент
РСФСР	104	109
Украински ССР	104	110
Белоруски ССР	107	116
Узбекски ССР	103	115
Казахски ССР	102	111
Грузински ССР	104	107
Азербайджански ССР	101	106
Литовски ССР	109	123
Моллавски ССР	112	114
Латвийски ССР	109	117
Киргизски ССР	104	114
Таджикски ССР	104	113
Армянски ССР	103	111
Туркменски ССР	104	108
Эстонски ССР	108	113

ССКП ЦК февралерча Пленума а СССР-а Лакхера Совета VII-ча сессен а дIахо йодача хана промышленностан гIишлонаш хьалъяреи управленен организаци тоаярах долча соцамашка хьежжа экономически административни районашка 105 халкъа боахаман Советаш еххай.

Совнархозашка дIаеннача предприятеша ерригача СССР промышленни продукцен дн ь даькьах кхо дакъа хьаю, царха дерригача чона, металлургически машиний, Iанара а газа а турбинай, автомобилий 100 процент; аьшк-болат даккхара, Iаьржача металлий прокат, минеральни лаьтта тоаду молхаш, цемент яра хIама ца эшшаш 100 процент; кIор баккхара 98 процент; мехкдаьтта даккхара хIама ца эшшаш 100 процент (Азербайджански ССР мехкадаьттан министерстве гIолла доккхар а лерхIаш); кIада дара 97 процент; кога гIирс бара 81 процент.

Паччахьалкхен промышленностен къаьст-къаьстача отраслашка валовой продукци дегIаяра хьокхамаш ераш да.

	1957-ча хьалхарча ахшераца нийсич 1956-ча хьалхарча ахшера да. ха процент
Iаьржа металлурги	106
бос бола металлурги	106
КIоран промышленность	106
Мехкдаьтта доккха промышленность	116
Мехкдаьттах тайп-тайпара продукташ йоаха промышленность	115
Электростанцеш, электросеташ, теплосеташ	109
Машинаш хьаяр, металлех эшараш дар	113
Химически а резине а промышленность	112
гIишлоний материалий промышленность	123
хьуна, каьхата, хьунах тай-тайпара эшараш ду промышленность	109
яйга промышленность	105
даарий а чамбарий а промышленность	111
цунца цхьана:	
дулха промышленность	124
даьтта, нахча, шурех кхыйола продукташ йоаха промышленность	124

Йоккха-езача промышленносте кIора, мехка даьтта, газ, сланец, марганеца руда, Iаьржача металлий прокат, кокс, бензин, дизельни доагам, электроэнерги, алюминий, даш, кIала, молибдена концентраташ, синтетически аммиак, каустически сода, серни кислота, цемент, асбест яккхара автопокрышкаш, минеральни лаьтта тоаду молхаш, басараш — краситлаш, химически машинаш, тай ду станокаш, 100 квт низ бола электродвигателаш, электровакуумни прибораш, мухь кхухьа а легковой а автомобилаш, шариковой а роликовой а подшипникаш, магистральни электровозаш, троллейбусаш, трактораш, тракторий культивтораш, буракаш-свеклаш, хьажкIиш чуийю комбайнаш, тракторий косилкаш, шифер, рубиройд, толь, кхы йола пордукци а хьалъяра ах шерара план тIех кхоачашъяьй.

Ах шера йоагIача планал дукхагI арахийцад вахача дуккха а эша е товараш: даьри, боамбе, тхан, лена кIадаш, кога бувхабу телата гIурс, пазташ-носкеш, чухьа а тIеханахьа а ювхаю трикотаж, каьхат, сахьаташ, пианино а рояль а яха пандараш, дулх, колбасаш, дулха даьтта, нахча, шурех ю кхыйола продукташ а, баьца даарий даьтта, маргарин комсий чхьагIар, шампански, гIаьленаш, сапа, кхыдола товараш а.

Промышленни дукхах йолча продукцей ах шерар план кхоачашъеш цхьайолча союзни республикашка лоархIаме йолча продукцей план кхоачашъяр Iалашдензар. РСФСР-е чон а аьшкболат а лоаладара, чкъаьрий лувцара план кхоачашъяьяц. Украински ССР-а аьшк-болат лоаладара план кхоачашъяьяц.

Ерригача СССР-е гIолла массадола тайпа кIада хьадара план кхоачашъеш, Белорусски ССР а Литовски ССР а промышленносто, лена кIадаш дара, Гуржий ССР а Армяний ССР а промышленносто тхах маша, зип, кхыдараш дара, Литовски ССР-а промышленносто даьри дара хьалхарча ах шера план кхоачашъяьяц.

II.

ПРОМЫШЛЕННИ ПРОДУКЦЕШ АРАХЕЦАЛГА ДЕГIАДАР

Керттера промышленни продукцеш 1957-ча хьалхарча ах шера арахецар хьахьокх дIахойолхача белгалонаша:

	1957-ча хьалхарча ах шера арахийцар	1957-ча хьалхарча ах шерах проценташка 1956-ча хьалхарча ах шераца лаьрхIа
Чон — млн. тонн	18,2	103
Болат — млн. тонн	25,0	104
Прокат — млн. тонн	19,8	106
Кокс — млн. тонн	23,7	103
Аьшка руда — млн. тонн	41,3	108
КIор — млн. тонн.	226	108
цунца лаьрхIа коксовать де деза кIор	43	106
Сланцаш — млн. тонн	6,1	106
Мехкадаьтта млн. тонн	46,2	117
Газ — млрд. куб. метр	9,0	141
Электроэнерги — млрд. квтч	102	108
цунца лаьрхIа гидроэлектроэнерги	20,2	152
Минеральни удобрени млн. тонн	5,7	106
Каустически сода — эзар тонн.	328	107
Кальцинированни сода — эзар тонн	796	105
Серни кислота — млн. тонн	2,3	109
Красителаш — эзар тонн	38,6	103
Автомобилий покрышкаш — млн.	6,1	111
Этилови спирт — млн. дкл.	80	136
Металлургически оборудовани — эзар тонн	81	90
Химически оборудовани — млн. сом	425	107
Мехкдаьттай аппаратура — эзар тонн	27,4	106
Тай хьувза машинаш	978	148
Ткацки станокаш — эзар	8,5	111
Парвоойи газани турбинаш — эзар квт.	2,061	97
Паровойи, газани турбинашта яь генератораш — эзар квт	1,864	99
Йоккхий электрически машинаш — эзар	2,5	126
Электродвигателаш — млн.	1,0	117
Электровакуумни прибораш — млн.	48,6	109
Металл теда станокаш — эзар	63	104
Автомобилаш — эзар	244	108
Царца лаьрхIа: грузовикаш	184	105
легковой машинаш	55	118
автобусаш	5	112
Шарикан а роликан а подшипникаш — млн.	143	115
Тракгораш — эзар (физически лоархIаш)	101	118
царца лаьрхIа лаьтта оахараш	52	128
трактора нохараш — эзар	61	92
Трактора сеялкаш — эзар	141	178
Трактора культиватораш — эзар	11	187
царца лаьрхIа навесни яраш	51	141
Трактора косилкаш — эзар	16	110
КIа оарда комбайнаш — эзар	57	159
КIа оардача комбайни кIа хьалъийдераш — эзар	117	123
Свеклаш чуийю комбайнаш — эзар	4,3	107
ХьажкIиш чуийю комбайнаш — эзар	19	645
Силоса культураш чуийю комбайнаш — эзар	25	246
Магистральни электровозаш —	133	127
Магистральни тепловозаш	150	263
Троллейбусаш	216	108
Экскавтораш — эзар	4,4	144
Автогрейдераш —	949	118
ХIамаш хьалъе арайоахаш йола хьу (колхозаша арайоахаш яр йоацаш — млн. куб. метр.	113	104
цемент — млн. тонн	13,7	118
Шифер — млн. условни плиткаш	1,048	121
Кораштa детта кизгаш — млн. кв. метр.	58	108
Тховна тIа тоха каьхат — млн. кв. метр.	280	112
Кирпишк (колхозаша ер йоацаш) — млрд.	10	115
ВIашагIъехка аьшка — бетона конструкцеш а оатхалаш а — млн. куб. метр.	5,9	157
Боамбе кIада — млрд. метр	2,8	100,3
Зипи машеи — млн. метр	137	106
Лена кIадаш млн. метр	211	112
Даьри — млн. метр	388	104
Искусственни волокно — эзар тонн	73	118
Пазташи наскеши — млн. параш	418	104
Чухь дувхаду пазта барзкъаш — млн.	181	105
техь дувха ду пазта барзкъаш — млн.	43,5	103
ЦIека обувь — млн. пара	155	109
Масса дола тайпа сахьаташ — млн.	11,7	107
Фотоаппаратaш — эзар	631	112
Радиоприемникаши телевизораши — млн.	2,1	95
цIагIа лелаю холодилникаш — эзар	147	146
Барзкъаш дутта машинаш — эзар	166	237
ЦIагIа лелаю пылесосаш — эзар	114	146
Барзкъаш тега машинаш — млн.	1,1	120
Мотоциклаш — эзар	159	113
Велосипедаш — млн.	1,6	100,5
Пианинаши роялаши — эзар	26,4	131
Каьхат — эзар тонн	1,031	106
Дулх (промышленностан выработка) — млн. тонн	0,8	130
Колбасни изделеш — млн. тонн	0,4	116
Чкъаьра — млн. тонн	1,3	92
Машдаьтта, нахча, кхы дола шурий продукташ, шурах мо лаьрхIа (колхозашеи, наха цIагIа кийчдераш доацаш) — млн. тонн.	9,5	125
Кондитерски изделеш — эзар тонн	794	104
Макарони изделеш — эзар тонн	493	135
Генардаьтта (колхозаша доккхар доацаш)	867	109
Маргарин — эзар тонн	239	106
Консерваш — млн. условни банка	1,054	98
Комсий чхьагIар (колхозаша доаккхар доацаш — млн. дкл.)	19,5	103
Шампански чхьагIар — млн. шуша	15	111
Чай — эзар тонн	23,6	116
Сапа — эзар тонн	684	106
ГIаьленаш — млрд.	108	105

Хьалхарча ах шера лакхделар кхы йола промышленно продукцеш арахецалга а, къаьстта тайп-тайпара бесаш дола металлаш алюмини, даш, цинк.

Легки промышленностан предприятешка дIахо шеръеш я эшаш долча товарий ассортимент. Геттара сихагI лакхълуш латт наха чIоагIа эшаш дола цIенача тхах зипаши, моашоши делга, искусственни, даьрийи, ленах деш дола жаккардови кIадаши арахецалга.

ДIадодача шера тоаденнад электроэнерген кхоачам белга СССР-а Малхбузехьарча районашкеи, Кузбассеи, Малхбоалехьарча СибрегIеи, кхыча вай мехкарча районашкеи. Цунца лаьрхIа цхьайолча районашка хIанз а чIоагIа эшаш я электроэнерги.

Технико-экономически показателаш цхьайолча промышленносташка лакхъеннай.

1957 хьалхарча ах шера Iаьржача металлурген предприятешка мартеновски пишкашкара, цхьан кв. метр площада тIара хьаэца болат лакхделар 3 процент, хIаьта доменнии, мартеновскии пишкаш эшача тайпара лелаярна оттаяь задани Iаьржача металлурген предприятеша кхоачашъяьяц.

Мехкдаьтта доккхача промышленноста дIадахача шераца лаьрхIача эксплуатационни и разведкай буру деттар лакхденнад. ХIата а сихах мехкдаьтта скважинашка бурув тохар дизза кхоачаш дац.

Районерча электростанцеша цхьан киловатт-час электроэнергех еш йола энерге расход соахкарча хьалхарча ах-шераца лаьрхIача, лаьгIъеннай 3,2 процент. ХIаьта а цхьа йолча энергосистемаша, къаьстта Грузински, Къилбаседа-Кавказски, Казански, Казахски системаша тIех расход яьй доагама, хьайоккхача энергех.

Текстильни промышленносте тай хьувза а кIадаш ду а станокаш эшача тайпара лелаелга тоаденнад.

ДIадодача хьалхарча ах-шера цу промышленносте специализацеи комплекси механизацеи, автоматизацеи мероприятеш кхоачаш еш яр, керда, дукхагI продукцеш ара хецара машинаш кийчъеш, хьалхале лелаю технологи юкъе йоалаеш къаьна машинаши, станокаши хувцаш хала а деза а белхаш машинашца делга дIахо чIоагIдеш.

Аьшка рудан промышленносте хIанз болх беш я бурильшикий болх цкъаи ахаззеи лакхбеш йола керда перфоратораш, Iалаьмате чIоагIача рудашта бурув тохалга машинашца де а уж доахалга геттар сихде а таро луш йола кердача конструкцен бурув детта станокаш. Криворога бассейна дукхах йолча шахташка болх беш я чIоагIа низ бола керда скреперни лебедкаш, дукха мухь чубода вагонеткаш.

Iаьржача металлурге Iомаяьй мартена пешкашка лоаладечул вогIа доацаш кислород а детташ конвертерашка аьшкболат лоаладу процесс, кердача техникана эша керда сплаваш а маркаш а йола аьшк-болат лоаладу, ейга а дaрегI а йола проката а турбай а профилаш араяьхар.

КIоран промышленносте тхов чубеттача металлически а агрегатни а чIоагIалений новкъосталца тхов лелабара управлени машинашца лелаю. Угольни разрезашка лаьттан тIоа тIера дIабаккхара белхаш транспорт йоацаш леладелга дIахохьош да.

Мехкдаьтта доккхач промышленносте мехкдаьтта дукхах даккхара белхий методаш увттаю. Хий чудеташ мехкдаьтта къестадар лакхдеш йола керда метод шера дIахьош я. Бурув деттача погружни двигателех пайда диках ийбу, иштта царца пайда ийбу кердача конструкцен секционни турбобурех.

Машинаш еча промышленностан предприятешка металлаш лоаладар а уж хувттар а прогрессивни методаца дIахьош да; механически машинаш кийчъю машинаш, прибораш, шодамаш вIашагIдохка поточни линеш хьа а яь, балхаш деш я. Опытни керда машинаш, прибораш кийчъйир. БIаь совх тайптайпара керда машинаш а оборудовани а серех арахецаш я. Керда, пайданах йола металл теда станокаш, металлургически, мехкдаьттан кIоран, ейга промышленноста машинаш хьаяр щердаьд; 35 см а 43 см а диагональ йола электроназIанара трубка йола телевизораш, радиоприемникаш, лаккхерча классан радиолаш, кердача маркан велосипедаш, кхыяраш а хьаяр дегIаденад.

Текстильни промышленносте кIадаш дара балхий процессаш автоматикаца дергдолаш, кIадай кIайдара а басар хьакхара, цар дикал а куц а тоадара технологи лакхдеш гIулакхаш леладаьд. Ацетатни даьри хьадар лакхденнад. Из иштта дале а дукхача предприятеша; проектни а конструкторски а организацес, иштта Iилма-тохкама институташа хьалхарча ах шеран керда техника юкъе яхийтарах а из дегIаейтарах йола лоархIамера задани кхоачаш яьяц.

1957-ча хьалхарча ах шера 800 эзар изобретателий а рационализаторий а миллион совх изобретении рационализаторски предложении юкъе енай. Цу ах шера промышленносте, гIишлонаш еча, транспорте могаяь пайда ийбеш я 700 эзар гаргга техника юха тоаяра говзалаш, изобретенеш, рационализаторски предложенеш.

Промышленни продукцех хьаеш дIабода мах соахкарча шера хиннаращца нийсбича 1,8 процент дарагIех ба. Iаьржача а бос болча а металлурген продукцех хьаеш дIабода мах лохбара задани во кхачашъяьй.

III.

ЮРТБОАХАМ

Партеси правительствоси чехкка юртбоахам лакхбарна оттадаьраш кхоачаш а деш, колхозаши, совхозаши, машинотракторни станцеши 1957-ча хаьлхарча ах шера дIахо юртбоахама производство дегIаярна доккхий белхаш даьд.

БIаьсти дувш дола ялат дIадера план СССР-ча колхозашеи совхозашеи 105 процент кхоачашъяьй. Бурталг бола ялат дIадера план тIеххкоачашъяьй, хIаьта кIа ялх процент совх дийнад. Кхоачаш а тIеххкоачаш а яьй шекара свеклаши, боамбии, гидуаргаши, коартолаши дIаера план. Соахкарчул массехказа дукхагI дIайийнай хьажкIиш.

Ялаташ дIадувш дола лаьтта соахкарчул 1,5 миллионни 1953-ча шерарчул 23 миллиони гектар совдаьннад, хIаьта. кIа дIадувш дола лаьтташ соахкарчул 7,5 миллиони 1953-ча шерарчул 21 миллиони гектар совдаьннад.

Коартолехи, хьажкIехи, гидуаргехи дукхагI дола дакъа квадратно-гнездови дIадийнад. Соахкарчул дукхагI лаьтта тоадеш йола минеральни удобрени йиллай ялаташ дIадийнача лаьттан тIа.

1957-ча хьалхарча ах шера мехка животноводство лакхъеннай. Колхозашкеи совхозашкеи хьайбай дебар иштта хувцаденнад:

	1957-ча шера 1-ча июле кхаччалца лаьрхIи колхозашкеи совхозашкеи хьайбай дукхала: миллион корта	1956-шера 1 ча июлаца нийсдь
Доккхий хьайбаш	39,3	108
царна юкъе доахан	13,0	106
хьакхарч	31,0	121
Жаи гаьзарийи	111,0	105

1957-ча шера 1-ча июле кхаччалца лаьрхIача, 1956 шера 1-ча июлаца нийсдаь доккхий доахан 3 миллион кортеи, хьакхарч 5 миллиони 300 эзар кортеи, жаи гаьзарийи 4 миллиони

денгар-денга дегIабоагIаш латт

900 эзар кортеи совдаьннад. Колхозникийн болхлойн гIулакхерча наьхеи доалахьара хьейбаш дийбад.

1957-гIа хьалхара ах шу 1956-ча хьалхарча ах шераца нийсдича дулха дебар 30 процент совдаьннад. Бежана а хьакхий а дулх совдаккхарна дуккхача колхозашка доахани хьакхарчи кхабара гIулакх тоадаьд. Бакъда, доадеш долча хьайбай юкъера дозал лоха да.

Колхозашкеи совхозашкеи 1957-ча хьалхара ах шу 1956-ча хьалхарча ах шераца нийсдича 26 проценти, 1953-ча хьалхарча ах шераца нийсдича шоззеи ахаззеи лакхденнад колхозашкеи совхозашкеи шура яккхар. Цхьан Iаттапара шура яккхар юкъерча боарамах лаьрхIача соахкарчул 18 проценти 1951-ча хьалхарча ах шерал шоззеи дукхагIа лакхденнад. Лакхъеннай фуий производство а.

Животноводстван продукци лакхъяларо уж продукташ кийчъяри эцари лакхдир. 1957-ча хьалхарча ах шера 1956-ча хьалхарча ах шераца нийсъйича мехка паччахьалкхен продуктай кийчъяри эцари лакхденнад: доахан — 38 процент, шура — 25 процент, фуаш — 35 процент.

Колозникашеи совхозий, МТС-ий болхлошеи, гарггарча шерашка сага сих кхоачаш дола дулхи, даьттеи, шуреи лакхарна, Американна тIехьакхе дезарах коммунистически партес оттадаь декхараш кхоачаш а деш, лакхера социалистически декхараш тIайийцад. Дулхи даьттеи, шуреи совдаккхарна дерригача къаман къахьегам совбоалаш латт.

1957-ча хьалхарча ах шера вIашагIъеллай 674 керда совхоз, цул совх, совхозий лаьтта а лакхденнад. Мехка хIанз 5773 совхоз я. Ялаташ дIадувш дола совхозий лаьтташ 1957 шера 51 миллион гектар гаргга да, е дерригача мехка хIамаш дIаювча лаьттан диълагIча даькъал совх, 1953-ча шера хиннача 10 процента духьал. 1957-ча шера 1-ча июле кхаччалца лаьрхIача совхозашка дар 7,3 миллион корта доаккхий хьайбаш, царна юкъе 2,4 миллион доахан, хьакхарч 8,4 миллион корта, жайи гаьзарийи 25,4 миллион корта. 1957-ча хьалхарча ах шера совхозаша паччахьалкхенна дIаденнад 1,9 миллион тонн шуреи 247 эзар тонн дулхи.

1957 шера хьалхарча ах шера юртбоахаманна лоархIам боллаш дукха машинаши оборудовании еннай. Юртбоахама дIайийцай: 130 эзар трактор (15-низа лоархIаме) 67 эзар ялата комбайнаш, 112 эзар ялат раздельни чуэцарна ялата комбайний подборшикаш; 74 эзар лафеташи МТС-ашкеи совхозашкеи рядкови жаткаш (виндроуэраш) вIашагIйохкарна эшаш йола 75 эзар хедер; хьажкIиш чуэцарна 17 эзар комбайн силосни культураш чуэцарна 24 эзар комбайн, щекара свеклаш чуэца 4,5 эзар комбайн, 63 эзар тракторни нохараш, 138 эзар тракторни сеялкаш, 3,8 эзар, квадратно-гнездови коартолаш дIаювраш, 116 эзар тракторни культив101ораш, 18 эзар тракторни косилкаши иштта кхы дукха юртбоахаман машинаши.

IV.

ТРАНСПОРТ

1956 шера хьалхарча ах шера цIерамашинаша мухь дIа-юха кхахьар, дахача шерга диллача 15 процент дегIаденнад, 590 миллиадр тонн-километр а хиннай. Мухь дIа-юха кхахьара план 109 процент, ден-бус мухь тIа боттара план 102 процент кхоачашъяьй.

Пассажираш дIа-юха кхувлар лакхденнад 7 процент, 1956 шера хьалхарча ах шера хинначул.

ДIадахача ах шера железнодорожни транспортни электрофикаци елгеи, йIовхалца лелалга лакхдоккхаши болх баьб. Машинанаькъий дIа-юха лела машинаш дуккхах хиннай, керда тепловозаши, электровозаши, боккха мухь кхухьа вагонаши тIаккхетарца. Тепловозащеи, электровозащеи мухь кхахьар дахача ах шераца нийсдича хинначул 35 процентага кхаччалца дегIаденад.

Дахача шерага диллача мухь кхухьа цIерамашиний чехкалелар лакхделар, технически станцешкеи мухь тIаботташи саца латтилга кIезигах хиннад.

Иштта дале а етта вагонаш сихах лелар кхоачашдаьдац.

Форда флота министерствос хьалхарча ах шера мухь дIа-юха кхахьар 110 процент кхоачашдаьд, мухь дIа-юха кхахьар 1956 шера хьалхарча ах шерага диллача укх шера 15 процент лакхдаьд. Цу тIа, форда машинашца пассажираш кхувлар 20 процент лакхденнад.

Хин юкъарча транспорто мухь кхухьалга 1956 шера хьалхарча ах шераца нийсдича 7 процент, е 26 миллиард тонн-километр дукхагI хиннад, хьалхарча ах шера мухь дIа-юха кхахьара план 97 процент кхоачашъяьй, хи тIарча транспортаца пассажираш кхувлар дахача шерара хьалхарча ах шераца нийсдича укх шера 16 процент лакхденнад.

Автотранспортаца мухь кхахьар 1957 шера хьалхарча ах шера 26 процент, е 6,2 миллиард тонн-километр лакхденнад даха ах шу, укх шерарча ах шерарца нийсдича лакх а деннад.

Мехкдаьтта кухьа транспорт даха шу, укх ах шераца нийсдича 31 процент лакхденнад, цистернашкара махкдаьттеи мехкдаьттан продукташи дIачудоттилга — 23 процент.

Граждански фен флоте пассажираш кхувла керда низ бола самолеташ болх бе юкъе яьхкай. Фен граждански флотаца пассажираш кхувлар 1956 шерга диллича 52 процент дукхах ду укх шера.

V.

КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОНАШ ХЬАЛЪЯР ДЕГIАДАР

Паччахьалкхен плано хьожадаьча ахчах капитальни балхаша 1957-ча хьалхарча ах шера 79 миллиард сом лаьцар, (сметан маьхашца) хIаьта 1956-ча хьалхарча ах шера капитальни балхашка дахачул 12 процент дукхагI да из. ЛоархIам болаш лакхадаьннад еза-йоаккхача промышленностен капитальни балхаша лаьца ахча.

Укх шера лоархIам боллаш эйденнад культурни-вахара гIишлонаш хьалъяр. Паччахьалкхен вахара гIишлонаш хьалъярга даха ахча 39% лакхадаьннад, хIаьта школаши, больницаши, берий учрежденеши хьалъярга даха ахча ах шера 20% лакхдаьннад.

Цул совх, 1957-ча хьалхарча ах шера паччахьалкхеннеи кооперативнии предприятеша а организацеша а капитальни балхашка дуккха ахча дахийтад паччахьалкхен планал совх нецентрализованни ахчах. Капитальни балхашка дуккха ахча дахийтад колхозаша а.

ДIадахача ах шера халкъан боахама масса отраслашка кердача производственни машинаша болх болабаьб. Аьшк-болат деш йола машинаш кийчъяра план тIеххоачашъяьй, чон деш йола машинаш кийчъяра план кхоачашъяьй. Болх болабаьб Ворошиловскии Макеевскии металлургически заводашка йоккхача кердача доменни пешкаша, Криворожски металлургически заводе аьшксаьрг беш йолча йоккхача стано, Бакински трубни заводе алюминга, «Азовсталь» цIи йолчеи Ново-Тагильскии, Закавказскии металлургически заводашка мартеновски пешкаша, Череповецки металлургически заводе коксовой батареяс а. Болх болабаьб Еманжелински, Алексеевски, Ново-Здолбуновски цементни заводаша. Куйбышевски гидроэлектростанце болх болабаьб кхойтлагIчеи йийтлагIчеи гидротурбинаша, уж лаьрхIача станцен низ 1470 эзар киловатт хулаш. Болх болабаьб Мироновскии, Ворошиловградскии, Славянскии районни йIовхала электростанцешка 100 эзар киловатт хулча турбинаша.

КIада тега станокаш а когий тIоарска гIирс бу машинаш а болх бе дIаоттаяра план тIеххоачашъяьй. Шурий консерваш ю машинаш кийчъяра план кхоачашъяьй. Болх болабаьб даьтта-кIолд кийчъеча а шурий а заводашка кердача машинаша.

Цхьабакъда, цхьайолча халкъан боахама отраслаша кердача низболча машиний болх болабара план 1957-ча хьалхарча ах шера кхоачашъяьяц. Кхоачашъяьяц прокатни станаш, коксовой батареяш, аьшка рудаи кIори боккха машинаш, электростанцеш, цементи вIашагIъетта аьшкбетонни конструкцеши деталаши кийчъю машинаш болх бе кийчъяра план.

Оттаяьча хана кийчъяьяц Ново-Липецки металлургически заводе прокатни стан, Бакински трубни завода стан, Ново-Ворошиловски коксохимически завода шиъ коксови батарей, Башкирски АССР-е Ермоловски кIорбоаккхача разреза шоллагIа аргIа.

1957- ча хьалхарча ах шера гIишлонаш хьалъяра индустри дIахо дегIаенай.

Промышленностаи гIишлонаш хьалъяраи кулгалдара реорганизаци ярах совнархозашта караяхар 3000 совх подрядни гIишлонаш хьалъеш йолеи монтажнии организацеш.

Подрядни организацеша гIишлонашхьалъяра — монтажни балхаш 15 процент дукхагI даьд дахача шера хьалхарча ах шераца нийсдича. Цунна лаьрхIа Главмосстрой болх лакхабаьккхаб 17 процент, Главмособлстрой — 19 процент, Главленинградстрой — 16 процент, Главкиевстрой — 20 процент, Главбакстрой — 28 процент.

Укх шера индустральни методаши комплексни механизации гIишлонаш хьалъяра балхашта дукхагI юкъе яхай. ЛоархIам боллаш лакхденнад гIишлонаш хьалъяра балхаша кийчача конструкцеехи деталехи пайда эцар, къаьсста вIашагIъеттача аьшкбетонни конструкцеех пайда эцар. Уж конструкцеш арахецар дахача шера хьалхарча ах шерага хьежача 57% лакхаяьннай: гIишлонаш хьалъяра балхашка типови проекташ лелаяр эйденнад.

Цхьабакъда, гIишлонаш хьалъяра белхий белгалдаьнна кхоачамбоацараш да. Кхы а гIишлонаш хьалъяр машинаши механизмаши балхаза латтар дукха да, балхий лоархIам боллаш дола дакъа кулгашца чакхдоахаш да; промышленнии культурни вахареи гIишлонаш хьалъеча кхоачамбоацаш пайда эц типови проектех.

1957-ча хьалхарча ах шера гIишлонаш хьалъеча организацеша гIишлонашъхьалъяра — монтажни балхий мах кIезига-дукха лохбаьб, цхьабакъда, балхий мах лохбе плано оттадаь декхараш кхоачаш-м даьдац цар.

VI.

БОЛХЛОЙ А ГIУЛАКХЕБАРИЙ А ДУКХАЛА ЛОАРХIАМИ БАЛХА ОВСАРАЛ ДЕГIАЯРИ

СССР-а халкъан боахама болхлойи гIулакхебарийи дукхал 1957-ча хьалхарча ах шера дахача шера хьалхарча ах шера хинначул 2 миллиони 100 эзар саг лакхъяьннай. Производственни отраслешка — промышленносте гIишлонаш хьалъяра, совхозий, транспорта, связан болхлойи, инженерни-технически болхлойи, кхыболча специалисти дукхал 1 миллиони 700 эзар саг гаргга лакхъеннай. Школаи, дешара заведенейи, Iилма-тохкамеи, лорийи, санаторни-курортнии учрежденейи болхлой дукхал лакхъеннай 300 эзар саг; махбарец, вахара — коммунальни боахамеи болхлой дукхал — 100 эзар совх саг;

Укх шера хьалхарча ах шера технически училишаши, ремесленнии, машиннаькъеи, горнопромышленнии, училишаши, фабрикай — заводий дешара школаши, юртбоахаман механизацен училишаши, юрта боахама механизацен ремесленни училишаши дийша чакх а яьха балха вахийта 320 эзар совх квалифицированни болхло ва. Индивидуальни — бригадни дешарца а, курсашка дешаш шоай говзал лакхъяь а, хIаьта керда профессаш Iомаяь а 3 миллиони 600 эзари болхлойи гIулакхебараши ба.

Балха овсарал эйяра план 1957-ча хьалхарча ах шера промышленностеи гIишлонаш хьалъяри кхоачашъяьй. Дахача шера хьалхарча ах шераца нийсийча балха овсарал промышленносте лакхъяьнний 6 процент, гIишлонаш хьалъеча — 9 процент.

Балха овсарал лакхъяьннай дахача шера хьалхарча ах шерага хьежача Iаьржача металлурге 5 процент, цветной металлурге 8 процент, кIора промышленносте — 3 процент (Донбассе шахтерий белха ди лоацдаь доллашехь а), мехкдаьтта доккхача промышленносте — 16 процент, химически хьамча доккхачеи промышленносте — 9 процент, машинашъечеи, аьшкболх бечеи промышленносте — 8 процент, дулха промышленносте — 7 процент.

Промышленносте балха овсарал дегIайоалаяра план масса а союзни республикаша кхоачашъяьй.

VII.

ХАЛКЪА ВАХАРА ХЬАЛ ТОАДАР А КУЛЬТУРА ЛАКХЪЯЛАР А

1957-ча хьалхарча ах шера ССКП XX съездо халкъа вахара хьал а культура лакхъяккха а баь соцамаш кхоачашбар дIаходахар. 1957-ча шера 1-ча январа денз кIезига алапий луш хиннача болхлоштеи гIулакхебараштеи алапий лакхдаьккхад. хIаьта налогаш тохаргъйоаца алапий а кIезигагIа дар лакхадаьккхад. 1956-ча шера 1-ча октябра денз лоархIам боллаш лакхденнад пенсеш. Пенсех дола керда Закон арадаьлча денз пенсеш ийдеш 17 миллион совх саг ва. Болхлойи гIулакхебарийи юккъера алапий 1956-ча шера хьалхарча ах шераца нийсдича 5 процент лакхдаьннад хIаьта болхлошкеи гIулакхебарашкеи кхоачаш дола пенсеши кхыдола гIойи цу ханал цаI-ах совх лакхденнад. Лоацача балха денага баьхаб Донбасса шахтераш. Iаьржача металлурги горнорудни, металлургическии, коксохимическии предприятешка лоаца балха ди оттаде кийчо еш я. 1958-ча шера 1-ча январа денз колхозникаши болхлоши, гIулакхебараши пачхьалкхенна юрта боахама продукташ телалга дIадаккха соцам баьб.

Укх шера, хьалхарча шерашка санна, паччахьалкхено наха гIо даьд, болхлойи гIулакхебарий социальни страхованех ахча деннад, социальни Iалашвара пенсеш деннад, дукха бераш долчеи цхьаь болчеи ноаношта гIо даьд, дешархошта стипендеш тийннад, махбоацаш лорий гIо даьд, махбоацаш а лоадам боаццача маьха а санаторешкеи салоIача цIеношкеи баха путевкаш тийннай, махбоацаш дешар а квалификаци лакхъяккхар а кхоачашдаьд, кхыдолча гIулакхашта а ахча дахийтад. Цул совх, 1957-ча хьалхарча ах шера хIара шера болхлоштеи гIулакхебараштеи алапий метта долаш йолча отпускашца 25 миллион саго пайда ийцаб. Деррига лакхе мел дийцар лаьрхIача, нахага кхаьчад 97,5 миллиард сом ахча, е 1956-ча хьалхарда ах шерал 20 процент дукхагI.

Колхозий юкъарлен производство дегIаяро кхоачашдаьд колхозий юкъарлен боахамах колхозникашка ялаташцеи ахчанцеи пайда кхачар. Деррига колхозаша колхозникашта укх шера хьалхарча ах шера денна ахча дахача шера хьалхарча ах шера денначул 6 миллиард сом дукагI да.

Болхлойи, гIулакхебарийи, ахархойи ахчан пайда эйбалах сберегательни кассашка вкладаш лакхъеннай 9 миллиард сом совх.

ЛоархIам боллаш айденнад паччахьакхеннеи кооперативнии махбечар наха товараш ийдар. Еррига паччахьалкхеннеи кооперативнии (центсоюза комиссионни махбар а лаьрхIача) махбара товарооборот хьалхарча ах шера 296 миллиард сом хилар, хIаьта дахача шера хьалхарча ах шераца нийсийча 40 милиард сом е 16 процент лакхагIа хиннай. Розничнии товарооботора ах шера йоагIа план тIеххоачашъяьй. Юрташка махбеча потребительски кооперации розничнии товарооборот лакхъеннай 15 миллиард сом, е 12 процент. Юкъарлен хIамадуача предприятей товарооборот 1956-ча хьалхарча ах шерага хьежача 5 процент лакхъеннай.

Розничнии товарооборота план къаьст-къаьстача союзни республикаша кхоачашъяр хьахьокх укх цифраша:

	1957-ча хьалхарча ах шера розничнии товарооборота план кхоачашъяра процент	1957.гIа хьалхара ах шу проценташца 1956-ча хьалхарча ах шераца нийс-дича
1. РСФСР	100,6	114
2. Украински ССР	101	118
3. Белорусски ССР	104	120
4. Узбекски ССР	101	126
5. Казахски ССР	103	123
6. Грузински ССР	109	116
7. Азербайджански ССР	106	115
8. Литовски ССР	112	124
9. Молдавски ССР	106	120
10. Латвийски ССР	109	121
11. Киргизски ССР	105	120
12. Таджикски ССР	99,5	114
13. Армянски ССР	107	119
14. Туркменски ССР	103	119
15. Эстонски ССР	105	115

1956-ча хьалхарча ах шераца нийсдича даарий товараш паччахьалкхен а кооперативни а торговле дохкар укх тайпара дукхах хиннад: дулх, колбасаш, кхыйола дулха продукташ 17 процент, чкъаьран продукташ — 7 процент, дулха даьтта — 6 процент, нахча — 9 процент, шураи шурех яь продукташи — 34 процент, фуаш — 24 процент, шекар — 9 процент, кондитерски изделеш — 8 процент, чай — 19 процент.

Иштта лакхденнад даарех доаца товар дохкар а: тхьана кIадаш — 37 процент, даьреш — 24 процент, лёна кIадаш — 9 процент, боамбе кIадаш — 3 процент, тIеханахьа а чуханахьа а дувха барзкъаш — 26 процент, трикотаж — 32 процент, пазташ, носкеш — 19 процент кога тIа бувхабу телата гIирс — 8 процент, сапа — 9 процент, мебель — 13 процент, фаткен — 18 процент, пхьарсах доахко сахьаташ — 23 процент, кIада тега машинаш — 17 процент, цIагIа лелаю холодильникаш — 45 процент, барзкъаш дутта машинаш — шоззанел дукхах, пылесосаш — 52 процент, фотоаппараташ — 10 процент, мотоциклаш — 11 процент, бахача нахага а колхозашка шифер йохкар — 26 процент, цемент — 5 процент, мухь кхухьа автомобилаш — 11 процент.

Халкъага шерра эша товараш дохкар лоархIаме эйденна долашехь а наха кхоачам боллаш хиланзар боамбе кIадаш, кога тIа бувхабу телата гIирс, мебель, фарфора — фаянсан пхьегIаш, гIишлоний материалаш. Наха эшачунга диллача уж товараш хьадар тIехьадусаш да. Маьхаш деча организацеша мела леледу ассортимент шеръяр а товарий дикал лакхдар а промышленностагара дIадехар, къаьст-къаьстача республикашка, краяшка, областашка мел деза лоархIам ца беш товараш лоаттадар а. ХIанз а кхоачам боацаш я маьхаш ду а юкъарленна даар кийчду а предприятеш, цар технически кхоачам бар тIехьа дусаш да.

1957-ча хьалхарча ах шера потребительски коопирацес комисси а хьожаш колхозашкареи колхозникашкареи дохка хьаийца даарий товараш 4 миллиард сом лоархIаш дехкад, е дIадахача шеран хьалхарча ах шераца нийсдича 25 процент дукхагI. Къаьстта тIех лакхденнад хьайбаех доала дaараш дохкар — дулх, шурех йоаха продукташ, фуаш.

VIII.

ХАЛКЪА ВАХАРА ХЬАЛ ТОАДАР

1957-ча хьалхарча ах шера колхозий рынкашка маьхаш дейдалара моттигаш нийсъелар.

Социалистически культуре масса оагIорахь дIахо толамаш даьхад.

Юкъерча дешара школаш, цар болхлой а, юрташкарча кагийча наьха а, кхийнарий а школаш а лоархIаш,1956-ча хьалхарча ах шераца нийсйича 3 эзар дукхах я, царех 2 эзар юрташка я. Юкъера школаш йисте яьха а, уж йисте яхара аттестат хьайийца а 500 эзар саг ва. Лакхерча а юкъерча специальни а дешара заведенеша, техникумаша, заочно дешараш а лерхIаш, 770 эзарнел совх къона специалист арахец укх шера.

1957 шу долалуш мехка 1.264 Iилматохкама институташ, цар филиалаш, отделенеш яр, е даха шу долалуш хинначул 54 дукхагI. Керда Iилма — тохкама институташ ехкай Гаьнарча, Малхбоале, Урале, СибарегIа, Юкъерча Азен а Закавказен а республикашка. Йоккхах шеръяьй юртбоахама Iилман учрежденеш, юрта боахамах а областий зембахара юртабоахамаи станцейх а йола дукха Iилма-тохкама институташ хьалъяьй. Киноустановкаш дукхагI араяьхай. Кинотеатре нах ахар соахкарча шеран ах шераца нийсдича 55 миллион саг дукхагI да.

Городал арахь а городашка а йолча пионерий лагерашка, экскурсен-туристий базашка, е дачашка салеIаьча берий а кхувш боагIарий а дукхал лакхъеннай соахкарча шеран хьалхарча ах шераца нийсйича. Юрташкарча моттигашка бераштa хьайиллай ахканара берий майдаш а яслеш а.

Больницаш, бераш ду цIенош, хадданза йола берий яслеш, санатореш, салоIама цIенош дукхах хиннад. Дарбашду учрежденеш кердача медицински аппаратурах, оборудованех, инструментех Iалашъяр лакхденнад. Медикаменташ, медицински оборудовани, инструменташ хьаяр 1956-ча хьалхарча ах шераца нийсдича 18 процент дукхах да.

1957-ча хьалхарча ах шера культуран а вахара — эшама гIишлоний объекташ дукхагI йолаялийтар.

Еш латта школаш йолаялийтар — 6 процент, больницеши поликлиникаши — 22 процент, берий бешамаш — 23 процент, берий яслеш — 31 процент лакхделар. Стадионаш, кинотеатраш, клубаш, кхыйола культуран а вахара — эишама а объекташ йолаялийтар совх даьлар. Цхьабакъда, культуран а вахара — эшама а объекташ йолаялийтара план кхоачаш янза я.

Нах чубаха цIенош хьалдар дикка дегIаденад. Паччахьалкхен плана счетах хьал а даьд, нах чу а ховшабаьб 9 миллион совх квадратни метр йолча цIеношка, е 36 процент дукхагI соахкарча хьалхарча ах шера хинначул. Дуккхача областаша, краяша, автономни республикаша нах чубаха цIенош хьалдара план тIеххоачашъ яьй.

СССР-е гIолла нах чубаха хьалдаьча цIеноех пайда эца болабара укх шерарча хьалхарча ах шерара паччахьалкхен план кхоачашяьяц.

Цул совх, предприятеши организацеши паччахьалкхен планал совх шоаш вIашагI техача кхоачамех хьал а даьд, нах баха чу а ховшабаьб, дуккхача цIеношка иштта наха шоаш а хьалдаьд паччахьалкхено ссуда а луш шоашта чубаха цIенош. Iалаьмате чIоагIа лоархIаме хилар нах чубаха гIишлонаш хьалъеш къахьегамхоша лаьца дакъа. Горькерча автозаводцаша доладаьча гIулкхах тарра дукхача городий болхлой а гIулакхера нах чубаха цIенош шоай низах хьалдеча дакъа лоацаш ба.

Доазол арахьарча мехкашца экономически бувзамаш шерделар, 1956-ча хьалхарча ах шераца нийсйича СССР-а арахьара базара гIулакх 18 процент тIехдаьннад. Къаьстта лакхъелар халкъан демократен мехкашца ю базар. ЛоархIаме лакхъелар кхыча мехкашца ю базар а, къаьстта Индеца, Египтаца, Финляндеца.

* * *

1957-ча хьалхарча ах шера халкъа боахам дегIабара СССР-а паччахьалкхен план кхоачашъярах долча хьокхамаша тешал ду Советски паччахьалкхен экономически чIоагIало дIахо дегIаярах а, Сийлахь-боккхача Октябран 40 шу дизара ССКП XX-ча съезда соцамаш кхоачашде лоаттабеча къовсаман тIехь керда толамаш а доахаш накъа додача, советски халкъа низкхоача къахьегам лакхбаларах.

СССР-а Министрий Советера Центральни Статистически управлени.

ОблОНО заведуюшес дийцар

Дукха ха йоаццаш заведуюши облОНО волча новкъ. Цыганковца вай республикерча вайнахага хьа тIа доагIача дешара шера дешийтара гIулакха хьакъехьа къамаьлдеш хиннав «Сердало» болхло.

МалагIча тайпара гIалгIашкеи, нохчашкеи дешийта лаьрхIад, масса вола саг кхыча къамашта нийсса дийша а тайптайпара говзалаш йолаш а хургволаш, хIаьта малагIа кийчо я уж гIулакхаш кхоачаш дарна яьр?

Иштта аьнна шийга деннача хаттара жоп луш дийцар новкъ. Цыганковс.

— Массанена а гуш да вай партеси, правительствоси мел лоархIаме лела ду нахага дешийтара гIулакхаш. Цхьа шу совх ха я Союза ССР-а Министрий Совето соцам баь, я пятилетка йистейоаллаш масcанахьа а итт класса лоархIам болаш массанега а дешийтара гIулакх чакхдаккха аьнна.

Итт классаш яьха цхьабараш лакхерча заведенешка конкурс йоацаш деша гIоргба, цига болхараш хIанз хьакъестабеш кийч беш а да тхо. Цул совх нохч-гIалгIай педагогически институте укх шера хьаел лаьрххIа гIалгIаштеи нохчаштеи шиъ отделени; шин шераи пхешераи дешийта лаьрхIа группаш а йолаш: эрсийи гIалгIайи металла хьехаргдолаш цаIи, эрсийи нохчийи меттала хьехаргдолаш шоллагIъяри. Цига кийчбергба эрсийи, нохчийи, гIалгIайи мотт хьехарг бола хьехархой.

ДIахо, школен ха йола бераш школе дийнахьа дешаш хургба. КIезига-дукха дийша а болаш болх беш бараштa масса а юрта хуръя юртарчеи болхалойи кагийрхой сайрийна хьеха школаш. ХIанзалца хьа цу тайпарча школешка 4-ча класага денз дIахо мара хьехаш хинна деце а эшарга хьажжа цига хургъя кхы хьалхара классаш а. Цул совх цу школешка хьаеллаpгъя вIалла дешанза болчеи, кIезига дийша болчеи, боккхагI бараштa (50 шерага кхаччалца) лаьрхIа группаш. Цу группашка лаьрхIа къаьстта дешара книжкаш а программаш а я, хьехаргдараш дукхагI эшаш дола литературеи, эрсий мотти, наьна мотти, арифметикеи яха предметаш да. Уж программаш я хьалхарча йиъ класса боарам болаш. ВIалла дийша боацачун цу программах доагIар Iоама даь вала тарлурда цхьан шера а, хIаьта экзамен дIаелча йиъ класс чакхъяккхара тешал а лургда цунна. ДIахо, 10-ча классага кхаччалца цун деша йиш я Нохч-ГIалгIай республикански заочни юкъерча школе (Шолжа-ГIали тIа). Заочни школе дешаш аттагI хургдолаш хIара школе консультацен пункташ хургъя. Консультацен пункташка дешархочоа шийна Iомаде хала долчоа, из ца кхеташ долча хаттараштa жопаш тергда. Заочни школа программаш, дешара планаш, контрольни белхаш, дешархочоа шийна Iоамаде аттагI хурдолаш хьехамаш кхахьийта декхарийла я.

Деша ха йолаш болча йиIигашкеи, маьхкарашкеи дешийталга къаьстта лоархIаме лелоргдолаш да. Нохчийи гIалгIайи йиIгашка дикагI а дукхагI а дешийта, маIача берашцара къаьстта, Ведан яхача юрта хьаелла лаьрхIай школа-интернат, цига царна Iаьдала счетах деша а баха моттиг а даар а хургда.

Иштта дIачакхбаккха лаьрхIа ба нохчийи-гIалгIайи нахага дешийтара болх, хIаьта эшаш дола книжкаши программаши, планаши цхьа дараш йистедаьнна а йисте доалаш латташ а да, — аьнна къамаьл даь ваьлар новкъ. Цыганков.

КОТИЕВ С.

Юрта гIишлонхоша тIалаьца декхараш

Орджоникидзевски МТС гIишлонхой бригадас тIаьлаьца декхар да: колхозашка, МТС коа бе безача кертерча белхал совх нохчаштеи-гIалгIаштеи чубаха цIенош дарна новкъостал дар. Цар чIогIо яьй цIенош дерашта 100 цIенна дахчан хIамаш кечъе а пешкаш йохка а. Бригада ший деккхар кхоачашдеш хIанзехь а дIайолаеннай. ГIишлош хьалъери ди дезде дикка болх беш я плотники-столяри звено А. Потапов, Т. Богамолов, А. Ганулов кхы а дукха бараш а.

А. КАБАЧЕК,
Орджоникидзевски МТС гIишлой техник.

Хьалхле лелаерашца нийсле

Производстван хьалхлелелорхой

Сийлахь-йоаккхача Октябрьски Социалистически революцен шовзткъа шу дизара сийна вай пачхьалкхен кхыболча дуккхача къахьегамхоша санна яхье бовларца чехкача сухалцен дикача толамашцен балхаш цеш ба Шолжа-ГІалийтІа «Красный молот» цІи йолча завода болхлой.

1957-шера хьалхарча ах шеена я новкъост Войцицкий начальник вола 4-гІа йола цехи, новкъост Веденко начальник вола 5 йола цехи. Ерригача заводе валовой продукци арахецара ах шерара план 98% мара кхоачаш ца яьча цу цехаша 106 процента кхоачаш яьй шоай план.

Номер 4-йолча цехе мастерал болх беш ва гІалгІа новкъост Дзортов. Цу цеха начальник волча Войцицкий дувц, новкъост Дзортов мастерал валца йолча хана цехе дукха а хулар белха сеца латтар, хІаьта хІанз болх нийсен сецар доацаш дика лел тха.— Оаха баркал оал тхой инструментальне мастер волча Дзортовна, — йоах н. Войцицкес.

4-ча цеха кузнецал болх беш ва нохчо Эдилови цун помошник Абукерови. Цар хІара дийнахь шоай белха нормаш 120—130 процентана кхоачашъю. ХІаьта болх цІена а бу цар. Балха хьа ахари белха говзал тІех дикен халар бахьан долаш чІоагІа баркал оал царна шоай кулгалхоша. Ала дезаш да цу завода 4-ча цехе кузнец Шавло помошник нохчо Мацаеви болх беш болча пхьоалле болх ІалЬмате дика лелаш хилар а. Дийнарахьара белха боарам цу шинне 200—250 процентана кхоачаш бу. Царел тІехьа юсаш яц нохчо комсомолец Уциев помошник вола кузнеца Зимина болх бу пхьоалле а. 200—210 процентана кхоачашъю цар хІара дийнахьа шоай белха нормаш.

Сийлахь-Йоакхача Октябрьски Социалистически революцен 40-шу дизара сийна заводе материалаш кхоярна цхьан бетта яьча итогаша хьагойтар 4 цехе 86 тонн металли 40 тонн нефти кходаь хилар.

А. ДОДОВ.

Колхоз хьалъеш латт

Беррига шоай мехка цІабаьхка нах юртарча бІаь цхьайтта цІагІа чуховшалургболаш бацар. Цудухьа хьалха баьхкачар шоай цІеной дакъа делар тІехьакхаьчачарна.

— Са цІа кхаь цІенах латташ да,— дувц колхоза счетоводас Акаев Махьмудас.— Царех ши цІа чубаха фусам йоацача новкъосташта деннад аз. Готта яле а, халхетар доацаш, барттайна дах тхо.

Колхоза правленес соцам баьб: гуралехь хІара дезела ший цІа хила деза, аьнна. ХІара къаьнача цІен уллув хІана дац аьнна, керда цІа да хьалдеш.

Дуккха нах колхозий белхашкара хьа а ца боахаш, цІенош хьалде колхоза правленес хІара юрта гІирсхой бригадаш вІашагІтехай. Царна юкъе бахийта говзагІ бола нах хержар. Кагийрхошта юкъе а бар говзаш.

Юрта цхьан улице тІа Микаева Доккайна лаьрхІа цІа деш я комсомольца Бабуева Сайпи звено. Цу звено болх беш кхо саг ва. Цар цІа доладаь массехк ди мара дац, бакъда, хІанзехь а пенаш хьалдеш боахк уж. Уккхаза болх беш бараш мабарра гІирсхой болга хьахьокх цо.

— Со бокъонца ва а ва гІирсхо — каменщик,— йоах Сайпас.— Цул совх, шоферей трактористей говзалаш хов сона, цхьабакъда, эггара хьалха тха колхоза эшаш хиннар гІишлонаш хьалъяра говзал я. Из болх безам болаш а бу аз.

ДукхагІ дола цІенош йистедаьнна дала доахк. Кастта шоай цІеношка чуховшаргболаш ба колхозникай Истамулова Мовли, Жабраилова Камалеи, Ибрагимова Османеи, Газимагомаева Іалауддинеи кхыбарийи дезалаш.

— Ткъаьх дезал кастта кердача цІеношка чуховшаргболаш ба,— йоах колхоза бухгалтерас Бакаев Абдурахмана.— Тхо чехка цІенош хьалдаь даргдар цементеи, къаьстта шифери, тхога ханнахь хьакхоачаш яларе.

Каст-кастта юрта улицашка гІолла еза етта — кхереи, цементеи, хьуйе кхыйола гІишлонаш хьалъяра материалаши йолаш — машинаш ух.

— Аханза долча лаьтта санна, дийнахь а бус а, бу оаха болх,— йоах шофер волча Абдурзаков Жоладинс.

Колхоз хьалъеш латт. Юрта улицашка керда цІенош хьалувтт.

Е. МАЛОВ.

Доакъар Іалашдеча бригаде

ЧІоагІа йоакхо ю Первомайски районерча Ленина цІерах йолча колхозе доакъар Іалашдарна. Йол хьоккхача машинаш тІа болх беш болча кагийча наха Точиев Яхьяси Загиев Сулеймаси дика болх барца уж белгалбаьннаб колхозе.

Хьинар а денал долча гІалгІай кагийча наха 120—150%, кхоачашъю балха нормаш.

Йол вІашка тохаш а аьла аргІаш деш а ба къона колхозникаш Зейтов Османи комсомолец Джимханов Мурати. ХІара денна 130%, балха норма кхоачаш а ю цар.

Дика вІаштІехьабаьккха дІахьу полеводчески бригада болх колхозникаша лоархІаша царна безаш а болча бригадира Татиев Ахьмадеи учетчика Хашиев Султанеи. Хьайбашта доакъар Іалашдар доккха лоархІаме гІулакх хилар кхета а деш, Сийлахь-Йоккхача Октябрьски революцен шовзткъа шу далар доккхача толамашца дездергдолаш ба Ленина цІерах йолча колхоза доакъар Іалашдеча бригадера колхозникаш.

Иштта доккха къахьегама толамаш доахаргда районерача кхыболча кагийча наха а.

С. КОТИЕВ,
Первомайски ВЛКСМ-а райкома секретарь

Лор Налгиев Саварбик

— ...ХІанза, Нохч-ГІалгІай республика вІашагІйоллача хана, доккхий гІулакхаш эш нохчаштен гІалгІаштен. Цу гулакхашта юкъе чІоагІа лоархІам болаш да лорий белхаш а наьха унахцІено лоръяр а. Къаьстта юрташка дукхагІа эш лораш а кхыбола медицински болхлой а. Дукха ха йоацаш со волча вера гІалгІа, 56 шу даьнна лор, Налгиев Саварбик. Балха вахара хьакъехьа шийца къамаьл даьчул тІехьагІа Саварбика хьахьекхар мокх вІашагІболлара гІулакхаш а цар хало а ше кхетаеш хилар. 26 шера лорал лелаь говза лор городе ца а Іеш, юрта, лораш дукхагІ безача балха ваха раьза хилар. Со чІоагІа раьза ва Налгиевна. Первомайски районерача больнице лорал деш ва Саварбик,— иштта къамаьл дора Нохч-ГІалгІай АССР-чу оргкомитета унахцІено лораяра управленен начальника нов. Пашутовс.

В 1930-шера Азербайджански пачхьалкхен университет яьккхачул тІехьагІа, 26 шера Советски союзерача тайп-тайпарача моттигашка сий дола, наха эшаш дола гІулакх-лорал деш хиннав Налгиев Саварбик.

Шийна дукха езаш караийца лорий професси боккха хам а беш, къахьегамхой унахцІено лораярна чІоагІа йоакхо а еш, дІахьош ва гІалгІай лор. Саварбика, университет яьккхачул тІехьагІа, дукхагІа йола балха говзал Іоамаяьй Москверачеи Ленинградерачеи лорий учрежденешка.

1931—1933 шерашка цо болх бир Московски медико-биологически институте, цул тІехьага, 1933—35 шерашка, хьалхарча ленинградерча лорий институте дика а дешаш аспирантура яьккхар Саварбикас. Аспирантуре деша вагІача хана местни комитета председатель волаш юкъара болх бора Налгиевс. Чурча лазарий лора говзал лакхъйир Ленинградера 30-ча поликлиникен «Красное знамя» яхача поликлинникен ялх шера Саварбика баьча балхо.

1941-ча шера ленинградерача фронте фашисташта духьал тІомбаьча цІеча эскара доарахошта дарбаш а деш, ший граждански декхар кхоачашдир лоро.

1945—1954 шерашка Карело-Фински ССР-а а Иркутски областе а медицински учрежденешка ше къахьегамхошта дукха а везийташ, ший низи говзали кхо ца деш, доккхий бехктокхамера лора белхаш даьд Налгиевс.

1955—1957 шерашка Фрунзе республикански клинически больницеи, цул тІехьагІа пенько-жутови фабрика здравпункта заведующи волаши хиннав Саварбик.

Боккха кхаа хилар Саварбика партеси правительствоси Нохч-ГІалгІай АССР юхаметтаоттаярах баьча соцамах. ГІалгІай къаман юкъе лораш кІезига хиларга а хІанзарча, республика юхаметтаоттаеча, хана медицински болхлой безарга а хьажа, ший даьй мехка цІавенав нов. Налгиев.

Ши бут совх ха я Нальгиев Первомайски (Галашкарча) районни больнице лорал деш вола. Шийна тІаухаш бола дуккхача кхамай нах доккхача эздела тІа а ийбу, ларттІа царга хьажа а хьож къаьна лор. Цхьадола гІалгІаша кхета ца деш дола лазарий хьакъехьа хІамаш наьна метала дІадувц Саварбика.

Цамогаш бараштa ларттІа дарба даь ца Іеш, районе бахача гІалгІашта а кхыча къамашта а санитарни хьехамаш, лекцеш а еш цо.

Эздел долаш а безаме а ва Саварбик ше болх беча коллектива юкъе, цуйкха ерригa коллектив цун сий деш а из лоархІаш а я.

Саварбика раьза ва больницеи керттерa лор н. Синихчян.—Нальгиев йоккха опыт а йолаш, къаьна лор ва. Шийна ма-могга, цамогаш бараштa дарба даь ца Іеш, больницерача медицински болхлошта пайдане хьехараш ду цо,— яхаш дувцар Синихчяна.

Укха, республика вІашагІйоллача, халача хана лорий белхаш мел лоархІаме а бехк токхаме а да ховши, ший низи говзали кхо ца деш, уж дІахьоргдолаши ва Нальгиев.—Со даьймекха цІавена ши бут ба, городе балха ваха йиш йоллашехьа а, юрташка лораш дукхагІа эшаш хилар кхета а даь, укх Первомайски районе балха венав со. Доккхий декхараш да районерача медицински болхлошта хьалхишка латтараш, сай воккхалга ца хьожаш наьха унахцІено лораярна дІахо йодача хана дуккха белхаш де лаьрхІад аз,— аьлар Галашкарча районни больнице болх беш волча, 56 шу даьннача лоро-гІалгІачо Нальгиев Саварбикас.

Х. ГАЛАЕВ.

Сурта тІа: Нальгиев С.

Плиева И. фото.

„Назрановски" яхача совхоза къахьегамхой толамаш

«Назрановски» яхача совхоза Пхьиле-къонги юртарча отделенен болхлоша шерра къовсам лоаттабу сийлахь-йоккхача Октябрьски Социалистически революцех 40 шу дизара сийна дІахьоча социалистически яхье коталонаш яхарна.

Ялат чудерзадаь дакхарна чІоагІа сихо еш ба комбайнераш а трактористаш а. Цхьаккха а хало ца лоархІаш цар тІехкхоачашъю шоай деннара белха нормаш. Белха тІа боккхий кхемаш боах Нальгиев Къурейша. Сменах ялат чудерзадара норма 20 гектар йолча, цо 30 гектар ялат хьокх хІара сменах. Белха цул тІехьа вусаш вац ший норма 13 гектар йолаш, 15—18 гектар ялат хьокхаш вола комбайнер Кортоев ЯрагІи а. Белха геттара йоккхий коталонаш йоах къоначa комбайнерка хІирий йоІа Дзарасова Галинас. Цо ший С-6 яхача комбайнаца 12 гектар норма йолча 20 гектарага кхаччалца кІин касараш хьалъец. ХІанзале 250 гектарага кхаччалца ялат чудерзадаь янни из. Ший гІулакх довзаш а болх безаш а я Дзарасова Галина.

Ялат цІендеча шойла яхье а баьнна дика белхаш деш я Котиев СаІита Султана а Дзортов Элмарзи Махьмада а бригадаш. ХІара деннара нормаш 170—180 процент кхоачаш а еш дика белхаш деш я цу бригадашкара Умаров Іусмана а, Ганижов Ахьамада а, Гасаев Махьмада а звенош. Царел тІехьа ца бусаш белхаш ду ялат цІендеш болча маьхкарашa Хутиева Раяс, Местоева Марема, Дебахана, Дзортова Сахрата, Местоева Хьава.

Цу отделене дика латташ ба доакъар кечдара болх а. ХІанзале 250 гектар йол хьекхай цига, 200 тонн сов силос а еллай. Гуйран оахам дара гІулакха дика болх барца белгал яьнни Ярославцев Валентина бригада. Дикача гІулакхашца болх Пхьиле-къонги юртарча отделенен болхлой октябра 40 шу дизарна духьал.

М. ВЕДЗИЖЕВ.

Красный молот цІи йолча заводе

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистический революцен шовзткъа шу кхачара сийна цхьана яхье бовларца тайп-тайпарча цехашка хьоккхам боллаш дика болх бар бахьан долаш хІара дийнахьа цаІ ах а шиъ а белха нормаш кхоачашъю заводерча нохчашеи гІалгІаштеи.

Масала номер пхиъ йолча цеха электросварщикий бригадаца электросварщикал болх беш ва кандидат парте вола нохчо новкъост Веригов Увойс. Массаволча завода болхлошца белха тІа яхь я цун массанел дикаха латт Увайса болх укх сахьата. Из санна волча болхлочун сий доадергдац оаха йоах, цу завода кулгалхоша.

Ше балхара мукъа волча хана шийна чуІе цІенош деш воал новкъост Веригов Увойс. Завода кулгалхоша дика новкъостал ду Увойса цІенош хьалдеча эшаш долча; хий чу лоаттаде яй баларца а эшаш машина яларца а иштта кхыдолчунца а. КІаьдвалар фуд хац Увойса дийнахь а буса са ца лоІаш пачхахьалкхеннеи шийна цІеной гІирсаш хьалбараи къахьегарца. Дийнахьар белха боарам бІаь процент мара йоацача новкъост Веригов Увойса ца хаддаш ше заводе балха венача дийнахь денз хІара дийнахь цхьа бІаь-ах бІаь процентана кхоачашъю ший белха нормаш.

Иштта дика белгал баьнна ба цу цехе Увойс волча электросварщикал балхаш деш дукха хана денз член парте а болаш эрсий новкъости Рыбкини, Климови. Мукъача хана Шолжа-ГІали тІарча нефтетехникума бийсана ехкача школа курсашка деша ух уш. Белха овсарал тІех дикеи производственни дисциплина кхыча болхлошт а хьалхашка массал долаши халарца завода сийлен доскатІа ба уж. Новкъостий Рыбкини Климови заводе болх беш бола дукха ха я. Царгара хьоккхам а эцаш белха тІа социалистически яхье валарца цар мугІарашка дІанийсвеннав кандидат парте вола тІех дика электросварщик новкъост Веригов Увойс а.

Нохч-ГІалгІай АССР гІолла

(Юхедисар).

33. **Омарова Іаийшат** — Саясановски районерча Жданова цІерагІча колхозера.
34. **Пак Софья** — колхозница Шалински районерча Ворошилова цІерагІча колхозера.
35. **Пиргар Мария Ивановна** — цІен-нана, Шолжа-ГІалитІара.
36. **Пономарева Альберта Викентьевна** —болхло, Гудермески районерча кирпишки заводера.
37. **Розилора Хана Шамаевна** — цІен-нана, Шолжа-ГІалитІара.
38. **Рязанова Мария Ивановна** —колхозница, Наурски районерча Ворошилова цІерагІча колхозера.
39. **Семенюкова Анна Тихоновна** — колхозница, Шалински районерча «1 Май» яхача колхозера.
40. **Сергеева Ираида Васильевна** — цІен-нана, Шелковски районерча Шелковская яхача станицера.
41. **Умаханова Гулаз Шахидовна** — цІен-нана, Урус-Мартановски районерча Двуречье яхача юртара.
42. **Уручукина Анастасия Максимовна** — цІен-нана, Каргалински районерча Старо-Гладковская яхача станицера.
43. **Усенова Анипет** —колхозница Каргалински районерча Максим Горьке цІерах йолча колхозера.
44. **Уточкина Вера Федоровна** —цІен-нана, Шалински районерча «Колхозное» яхача юрнерча.
45. **Хамзатова Зухра** — колхозница, Гудермесски районера.
46. **Югай Ден сук**— цІен-нана, Наурски районерча «Мекенская» яхача станицерча.

Нохч-ГІалгІай АССР-а Оркомитета председатель **ГАИРБЕКОВ М.**
Нохч-ГІалгІай АССР-а Оргкомитета секретарь **КОМАРОВ М.**

Боккха толам

ХІара денна керда кхаа бахь Сийлахь-Йоккхача Октябрьски революцен 40 шу дизара сийна вай республике дІахьоча социалистически яхьо. Къахьегамхошта хоза хетаргдолаш да 20-ча июле № 18 йолча гІишлоний-монтажни управленен болхлоша а говзанчаша ханал хьалха 9 бетта программа кхоачашъяр. ГІишлонхоша ханал хьалха дІабахача ялх бетта яь яьккхай 18 промышленни объекташ. Управленен гІишлонхоша а монтажникаша а шоай болх дика вІашагІболларца а, халача белхашта механизироват дарца а белха овсарал сов яккхарна шоашта хьалхишка оттадаь декхар 10 процент совх кхоачаш а дир, хІаьта хІамаях дІабода мах кхобарца пачхьалкхенна 638 эзар сом пайда а бир.

Октябра сийна йоаржаьча яхьа хьалхе лелаю новкъостий Олейников а Спасский а начальникаш болча участкаша.

АКАПЯН.

Концертни бригада

Дукха ха йоацаш республикански филармоне вІашагІтехай Нохч-ГІалгІай эстрадни бригада. Цу группа юкъе дакъа лоацаш ба Нохч-ГІалгІай республикан заслуженни артистка йола Исаева Асет а, дукха а шерашка театре белхаш даь артисташ Мусаев Хьалам а, Панчуева Вера а и. кх. дІ. Хамидов Абдуллас язъяь «Абубешир» цІи йола цхьан даькъера пьеса отторна кечо яра болх дІахьош ба артисташ. Цул совх Іоамадеш нохчий а гІалгІай а халкъа ашараш а, иллеш а, дувцараш а да. Дика Іомадаь да Магомадовси Хаджиумаровси халхар».

Цу бригадерча солиста Барахановс Іомадеш да «Догмайрача Юнуса илли» а, «Лирвеннача Дауди илли» а, иштта кхы дола иллеш а. Эггара хьалхара концерташ лургъя бригада республикерча районашка август бетта. Концертий программаш увттош ба Нохч-ГІалгІай АССР-а заслуженни артист вола Хамидов Абдул а болейтмейстер вола Дакашев Ваха а.

К. КАЗБЕКОВ.

ХИННАР

Къуй зулам деш боахкача тІера лийцаб

Орджоникидзевски станице ЦІеча Октября улица тІа го боахаш лелар ши зІамига саг. Цхьаннена бе йоаллар зІамига чемодан. Кагийча наха го баьхар станице гІолла, массаз яхар мо, района универмага чу а эттар, тайп-тайпара хІамай мах бувцаш, мехкараштa Іоттараш деш.

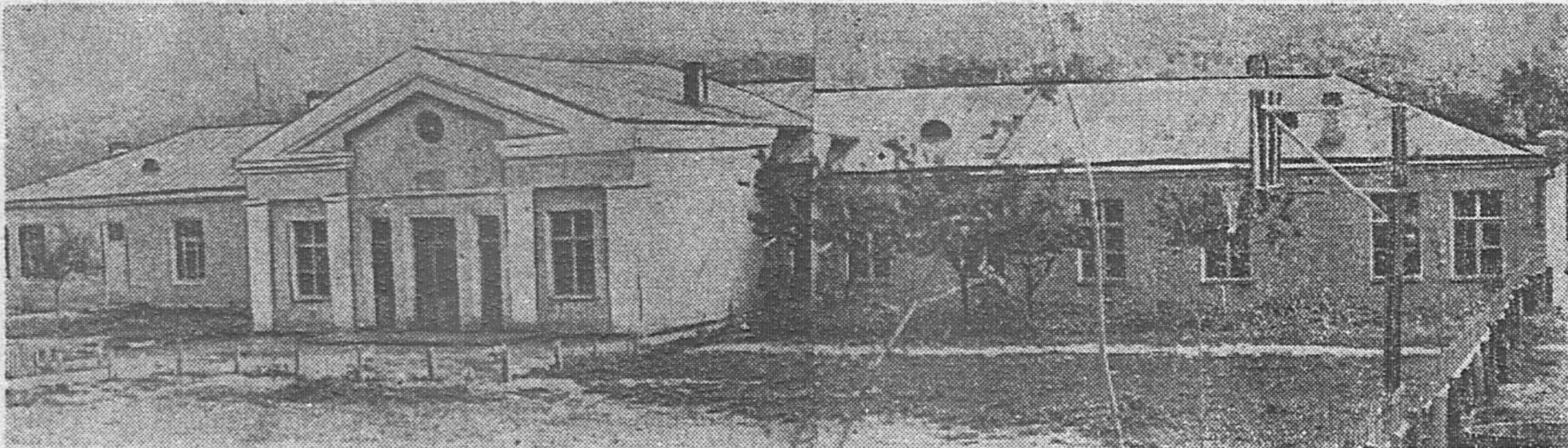
Милицерча болхлой бІарг кхийтар цу наха леладеча дегабуамерча гІулакхех. Уж милице дІабигар, хьажача гучадаьлар Завен Манукян, Алексей Сабанцев набахтара мукъа баьнна дукха ха ца хилар а, уж цхьаннахьа балха ца хилар а. Цар. чемодана чура тепчеи ялх поатрони корайир.

Милицен болхлошта гучадаккха мегаьд Манукиянаси Сабанцовси, укх шера май бетта Орджоникидзевски станица универмагера 15.000 сом мах болаш товараш лочкъадар.

Зуламхоша дарий дир ши бутт хьалха универмага болхлой делкъийга чубахача хана Сабанцев тикача висарах. Пхи бІаь тума ахчеи 15 сахьати иштта кпыдола товариши ийца тика юха хьаеллача хана Манукяна новкъосталца цахоалуш араваьлар Сабанцев. ХІаьта хІанз лочкъаяь хІамаш ехка а баьнна Орджоникидзевски станицера тика цІаькха а яхьа юхабаьхкабар. Манукияни Сабанцеви.

Ший ханна соца а баьб гуча а баьхаб бехкебараш. Зуламхошта кастта народни судо суд ергья.

РЕДКОЛЛЕГИ.

Первомайски районера школа.

Москвера фестиваль

Къона дегаш вІашагІкхеташ
ЯлхлагІа фестиваль я,
Адамий дегаш тахан гІоздоахаш
Кагийрхой юхь елаш я.

Дукха илеш цар доахаргда
Къам мел долчоа дезаргдолаш,
Цар доаха иллеш гІовтаргда
Халкъий машар отторгболаш!

Новкъост, хьа дог иразе да
Хьо фестивале вода,
Іа хьошбола никъ сийрда ба
Хьа из маьлхаца бода.

Дунен ялхлагІча фестивале
Кхоана хье водаш вале,
Вай республикагара моаршал
Цига массанега дІале!

А. ГАНИЖЕВ.

Ханал хьалха план кхоачашъяьй

Сийлахь-йоккхача Октябрьски Социалистически революцен 40 шу дизара сийна яхье баьннача «Октябрьнефта» управленен эксплуатационникаша боккха толам баьккхаб.

Управленен промыслай болхалоша а говзанчаша а 19-ча июле кхоачашъйир ворхІ бетта производстван план. Цар ханал хьалха план кхоачашъяро хилар шоай белха гІулакх диках вІашагІтохарца а, хІаьта коача йоагар дуккхах яккхарца а.

Балха гІулакх дика дІададахьарца планал совх цу управленен коллективо 16500 тонн маьхкадаьтта даьккхад. Цу ханагахь цу эксплоатационникаша кходаьд маьхкадаьттага дІадодаш дола пачхахьалкхен 2 миллион 220 эзар сом.

АКАПЯН.

РЕДАКЦЕН АДРЕС: Шолжа-гІала, Красни фронтовикий улица, № 23. Телефон 2-30-91.

СФ01795. 11-ча августа 1918-ча шера цІерагІ йола типографи. Заказ № 5427.